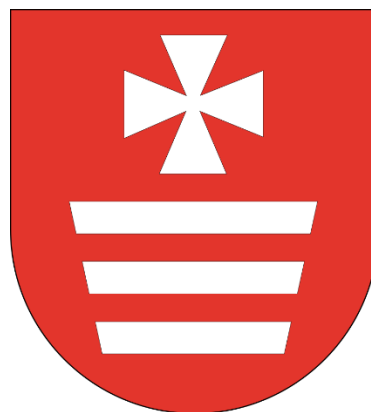

Gmina

Pruchnik

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

na lata 2021 – 2030

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
-------------------	---

I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	4
--	---

1. PODSTAWA PRAWNA STRATEGII, ZGODNOŚĆ Z PRAWEM WSPÓLNOTOWYM ORAZ STRATEGIAMI NARODOWYMI I EUROPEJSKIMI	4
1.1 Powiązanie Strategii z krajowymi aktami prawnymi.....	5
1.2 Zgodność z prawem wspólnotowym	6
1.3 Zgodność ze strategiami europejskimi	6
1.4 Zgodność z dokumentami krajowymi	7
1.5 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi.....	9

II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII	10
---	----

1. PRZEBIEG PROCESU WYPRACOWANIA STRATEGII	10
--	----

III. CHARAKTERYSTYKA GMINY	14
----------------------------------	----

1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	14
2. HISTORIA.....	14
3. GOSPODARKA GMINY	15
3.1 Przedsiębiorczość.....	15
4. LUDNOŚĆ GMINY	16
4.1 Demografia.....	16
4.2 Poziom życia	18
4.3 Mieszkalnictwo.....	18
5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA GMINY PRUCHNIK.....	20
5.1 Oświata	20
5.2 Kultura	32
5.3 Służba zdrowia.....	33
5.4 Pomoc społeczna	34
5.5 Bezpieczeństwo publiczne	41
5.6 Rekreacja i sport.....	43
5.7 Organizacje społeczne	43
6. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	44
6.1 Analiza problemów społecznych Gminy Pruchnik na podstawie danych instytucji	44
6.2 Problemy i oczekiwania społeczne mieszkańców na podstawie ankiety.....	54
6.3 Analiza SWOT	66

IV PLANOWANIE DZIAŁAŃ	68
1. MISJA I WIZJA GMINY PRUCHNIK.....	68
2. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ	68
3. CELE I HARMONOGRAM REALIZACJI	72
4. RAMY FINANSOWE STRATEGII	87
5. PROGRAMY.....	88
V. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII.....	89
1. SYSTEM MONITOROWANIA STRATEGII.....	89
2. EWALUACJA STRATEGII	95
ZAŁĄCZNIKI	98
WYKAZ SKRÓTÓW	105
SPIS WYKRESÓW I TABEL	106

I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Państwo polskie poprzez instytucje realizujące politykę społeczną umożliwia swoim obywatelom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać samodzielnie, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Stale wzrastający zakres zadań stawianych przed instytucjami pomocy społecznej spowodowany jest zwiększającym się ich ciężarem gatunkowym i stopniem trudności generowanym takimi czynnikami, jak np.: starzenie się społeczeństwa, a co za tym idzie, wzrost kosztów związanych z ochroną zdrowia i rehabilitacją osób starszych i niepełnosprawnych, uzależnieniami oraz wyzwaniem, którym musi podolać współczesna rodzina.

Działania prowadzone przez instytucje pomocy i integracji społecznej opierają się na zasadach programowania, subsydiarności, koncentracji, elastyczności i otwartości. Istotą nowego modelu działania pomocy społecznej, kreującej politykę społeczną – a w jej obszarze strategię rozwiązywania problemów społecznych – jest jej uspołecznienie zarówno w procesie planowania, jak też realizacji.

Każde państwo Członkowskie Unii Europejskiej ma obowiązek prowadzenia w ramach Unii wspólnych działań wspierających, uzupełniających i koordynujących w szeroko pojętej dziedzinie ochrony ludności i rozwoju kapitału ludzkiego. Opracowanie Strategii jest warunkiem pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację projektów dotyczących sfery społecznej zarówno z budżetu państwa, jak też funduszy Unii Europejskiej.

1. Podstawa prawna Strategii, zgodność z prawem wspólnotowym oraz strategiami narodowymi i europejskimi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pruchnik tworzona jest z mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2020 poz. 1876 z późn. zm.), która w art. 17 ust. 1 pkt 1 nakłada na Gminy obowiązek „opracowania i realizacji gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto art. 16 b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.

- diagnozę sytuacji społecznej,
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,

- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,
- wskaźniki realizacji działań.

1.1 Powiązanie Strategii z krajowymi aktami prawnymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pruchnik (GSRPS) jest zgodna z założeniami polityki państwa, a także ustaw kompetencyjnych nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki. Działania zawarte w Strategii oparte są na postanowieniach innych krajowych aktów prawnych, a w szczególności:

- Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2020 poz. 1876 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2020 poz. 1057 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 poz. 176 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 poz. 1119 z późn. zm.);
- Ustawy dnia z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 poz. 2050 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2021 poz. 1100 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 poz. 573 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2020 poz. 111 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 poz. 218 z późn. zm.);
- Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2020 poz. 821 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. 2021 poz. 877 z późn. zm.);

- Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. 2021 poz. 183 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2021 poz. 485 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2019 poz. 2133 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 04 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2020 poz. 1297 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 05 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 poz. 1348 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 poz. 685 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1398 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 poz. 2407);
- Ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 poz. 1329).
- Ustawa z dnia 31 lipca 2020 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (Dz. U. z 2020 poz. 1936).

1.2 Zgodność z prawem wspólnotowym

Prawo wspólnotowe (*acquis communautaire*) nie ingeruje w systemowe rozwiązania w zakresie pomocy społecznej obowiązujące w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Funkcjonuje jednak polityka społeczna Unii koordynująca narodowe polityki społeczne w zakresie koniecznym z punktu widzenia funkcjonowania wspólnoty.

1.3 Zgodność ze strategiami europejskimi

Jednym z wiodących celów Unii Europejskiej jest wyrównywanie poziomu rozwoju krajów i regionów. Polska uczestniczy w polityce społeczno-gospodarczej Unii, co oznacza między innymi korzystanie z funduszy unijnych. W obszarze polityki społecznej jest to Europejski

Fundusz Społeczny (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1304/2013). EFS jest głównym instrumentem wspierającym polityki i zadania priorytetowe, których celem jest osiągnięcie postępów w kierunku pełnego zatrudnienia, poprawy jakości i wydajności pracy, zwiększenie mobilności geograficznej i zawodowej pracowników w Unii. Poprawa systemów kształcenia i szkolenia, propagowanie włączenia społecznego oraz zapobieganie i zwalczanie ubóstwa. Fundusz ten przyczynia się tym samym do spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

1.4 Zgodność z dokumentami krajowymi

Zapisy zwarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pruchnik są zgodne z następującymi dokumentami strategicznymi:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030, której celem głównym jest poprawa jakości życia Polaków.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, która za jeden z celów stawia rozwój kapitału ludzkiego.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030. Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Należy przez to rozumieć dorastanie w godnych warunkach, skuteczną edukację, świadczenie pracy, prowadzenie działalności gospodarczej, stałe uczenie się dorosłych, w tym doskonalenie ich kompetencji i kwalifikacji, sprawiedliwy i powszechny dostęp do opieki zdrowotnej, realizowanie się w życiu rodzinnym i społecznym, aktywne spędzanie czasu wolnego, wysoką świadomość ekologiczną, udział w życiu publicznym i politycznym, a także stały rozwój osobisty oraz udział w procesach zmian zachodzących w świecie i Polsce.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku). Głównym celem SOR jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, która jako strategiczny cel polityki regionalnej wskazuje efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, w którym określono kluczowe kierunki rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w Polsce.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2021 – 2027 z perspektywą do roku 2030. Nowy wymiar aktywnej integracji.

Celem głównym programu jest trwale zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej.

W programie wyróżniono pięć celów operacyjnych:

1. Usługi dla aktywności i profilaktyki – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży. *Zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, który zwiększy szanse na aktywizację rodziców oraz umożliwi kompleksową profilaktykę zapobiegającą ubóstwu.*
2. Gwarancje dla przyszłości młodzieży – stworzenie szansy dla młodzieży wejścia na rynek pracy i tworzenia rodzin. *Stworzenie spójnego systemu działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych umożliwiającego młodzieży przygotowanie do wejścia na rynek pracy, zdobycie niezbędnych kompetencji oraz umiejętności ułatwiających włączenie społeczne, aktywność zawodową i rozwój rodziny.*
3. Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko. *Rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem, umożliwiając łączenie ról społecznych zawodowych i rodzinnych oraz zwiększenie roli społeczności lokalnej opartych o zasadę partnerstwa publiczno-społecznego .*
4. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej. *Zapewnienie dostępu do niedrogich mieszkań na wynajem umożliwiających stabilność rodzin i aktywizację zawodową rodzin oraz zapobieganie utracie mieszkania i bezdomności powodującej wykluczenie społeczne.*
5. Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni. *Zapewnienie osobom starszym, niepełnosprawnym, zależnym przyjaznych form opieki i form aktywnego spędzania czasu oraz aktywnego włączania się osób starszych w życie publiczne i zawodowe.*

Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025 – działania przedstawione w Strategii są zgodne z założeniami zawartymi w w/w Programie, celem strategicznym Programu jest wydłużenie życia, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu. Cel strategiczny można osiągnąć dzięki realizacji celów

operacyjnych. W NPZ są one ukierunkowane na zmniejszenie narażenia społeczeństwa na największe zagrożenia dla zdrowia. W katalogu zadań niezbędnych do realizacji tych celów znajdują się działania konieczne do poprawy stanu zdrowia i jakości życia zarówno całego społeczeństwa, jak i szczególnie zagrożonych grup. Cele operacyjne programu:

1. Poprawa sposobu żywienia, stanu odżywienia oraz aktywności fizycznej społeczeństwa.
2. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi.
3. Profilaktyka problemów zdrowia psychicznego i poprawa dobrostanu psychicznego społeczeństwa.
4. Ograniczenie ryzyka zdrowotnego wynikającego z zagrożeń fizycznych, chemicznych i biologicznych w środowisku zewnętrznym, miejscu pracy, zamieszkania, rekreacji oraz nauki.
5. Promocja zdrowego i aktywnego starzenia się.
6. Poprawa zdrowia prokreacyjnego.

1.5 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi

Zgodność ze Strategią Rozwoju Gminy Pruchnik 2007-2022

W dokumencie wyodrębniono następujące cele strategiczne:

- I. CEL STRATEGICZNY: Poprawa jakości życia mieszkańców gminy.
- II. CEL STRATEGICZNY: Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości.
- III. CEL STRATEGICZNY: Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.

Zgodność z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Jarosławskim na lata 2016-2022

Cele strategiczne:

1. Aktywizacja i podtrzymywanie zdolności pracy osób bezrobotnych, realizacja zadań, które posłużą zmniejszeniu liczby osób bezrobotnych oraz rozwijanie współpracy z pracodawcami.
2. Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych.
3. Poprawa warunków funkcjonowania rodzin.

4. Tworzenie warunków dla lepszego zaspokajania potrzeb osób starszych oraz aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
5. Rozwijanie systemu profilaktyki przeciwdziałania problemowi przemocy i uzależnień.

Zgodność z Wojewódzkim Programem Pomocy Społecznej na lata 2016 - 2023

Cel strategiczny Programu: *Zwiększenie efektywności systemu pomocy i integracji w województwie.*

Cele operacyjne:

1. Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego w województwie.
2. Wspieranie rodzin w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
3. Zwiększenie i rozwój oferty świadczeń pomocy społecznej dla seniorów.
4. Promowanie rozwoju infrastruktury pomocy społecznej.
5. Doskonalenie kompetencji zawodowych kadry pomocy społecznej i podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej.

Zgodność ze Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

Cel główny strategii: *Odpowiedzialne i efektywne wykorzystanie zasobów endo- i egzogenicznych regionu, zapewniające trwałe, zrównoważony i terytorialnie równomierny rozwój gospodarczy oraz wysoką jakość życia mieszkańców województwa.*

II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII

Do prac nad wypracowaniem Strategii zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji publicznych i organizacji społecznych z terenu Gminy Pruchnik.

1. Przebieg procesu wypracowania Strategii

Proces przygotowania dokumentu składał się z następujących etapów:

- organizacja procesu planowania strategicznego,
- diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Pruchnik,
- planowanie działań,
- opracowanie dokumentu.

Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Pruchnik:

- analiza sytuacji społecznej w Gminie Pruchnik w oparciu o opinie przedstawicieli instytucji administracji samorządowej, organizacji społecznych analizę doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych,

- analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych,
- dotychczasowa współpraca instytucji i organizacji społecznych na rzecz społeczności lokalnej,
- formułowanie wizji rozwoju społecznego Gminy Pruchnik.

Analiza problemów społecznych oraz zasobów społecznych w Gminie Pruchnik:

- identyfikacja i kategoryzacja problemów społecznych w Gminie Pruchnik,
- określenie zasobów społecznych.

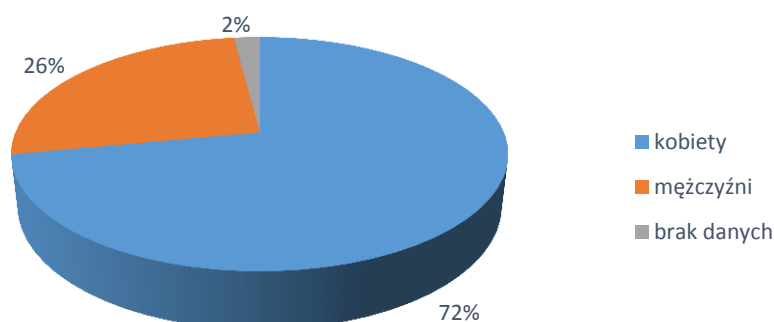
Formułowanie założeń strategii rozwiązywania problemów społecznych w oparciu o zasady rozwoju społecznego:

- formułowanie misji rozwoju społecznego w korelacji z wizją rozwoju Gminy Pruchnik,
- formułowanie celów strategicznych,
- określanie celów oraz kierunków działań w Gminie Pruchnik,
- określanie sposobu zarządzania realizacją strategii,
- ustalenie zasad monitoringu,
- opracowanie procedur ewaluacji.

Bazą do opracowania diagnozy społecznej zawartej w strategii były materiały i analizy statystyczne gromadzone przez instytucje takie, jak: Urząd Miejski w Pruchniku, placówki oświatowe, baza danych regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego www.stat.gov.pl, Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruchniku oraz wyniki anonimowych ankiet na temat występujących w Gminie problemów i oczekiwań.

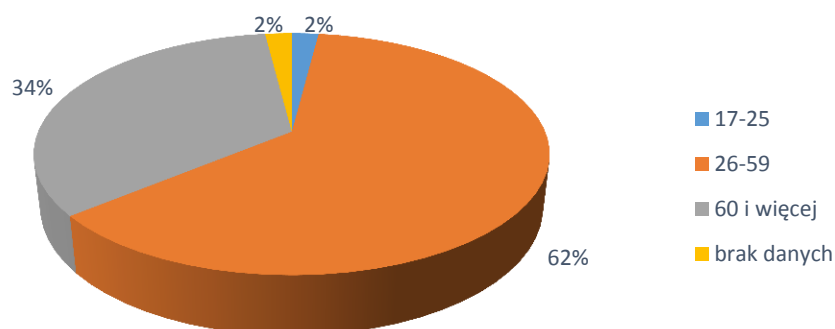
Elementem uspołecznienia procesu budowy GSRPS, było przeprowadzenie badania ankietowego bazującego na metodologii CAWI (Computer Assisted Web Interview), skierowanego do mieszkańców - osób zainteresowanych uczestnictwem w życiu społecznym Gminy. W badaniu kwestionariuszowym udział wzięło łącznie 50 osób (36 kobiet, 13 mężczyzn, w przypadku 1 ankiety brak wskazania).

Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

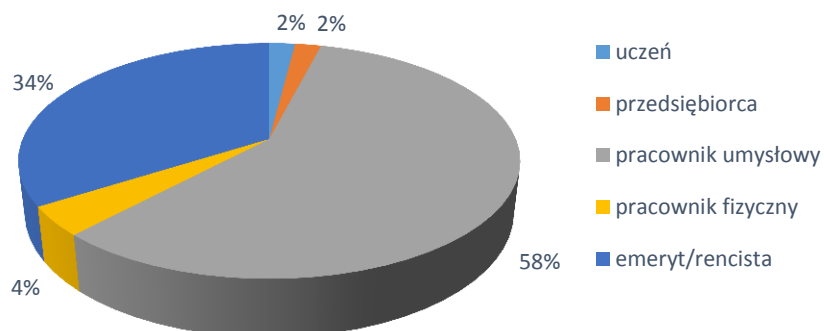
Najliczniejszą grupę wiekową stanowiły osoby w wieku 26-59 lat – 31 osób.

Wykres 2. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

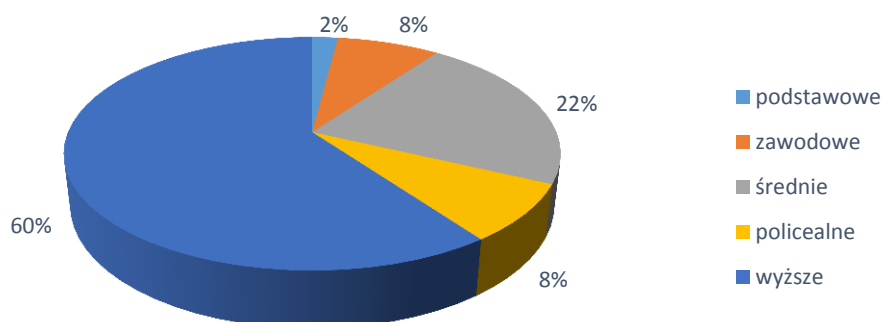
Pytani o aktywność zawodową mieszkańcy Gminy Pruchnik deklarowali się najczęściej jako pracownik umysłowy (29 osób), następną pod względem liczebności grupę stanowili emeryci/renciści (17 osób).

Wykres 3. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

Pod względem wykształcenia najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające wykształcenie wyższe (30 osób).

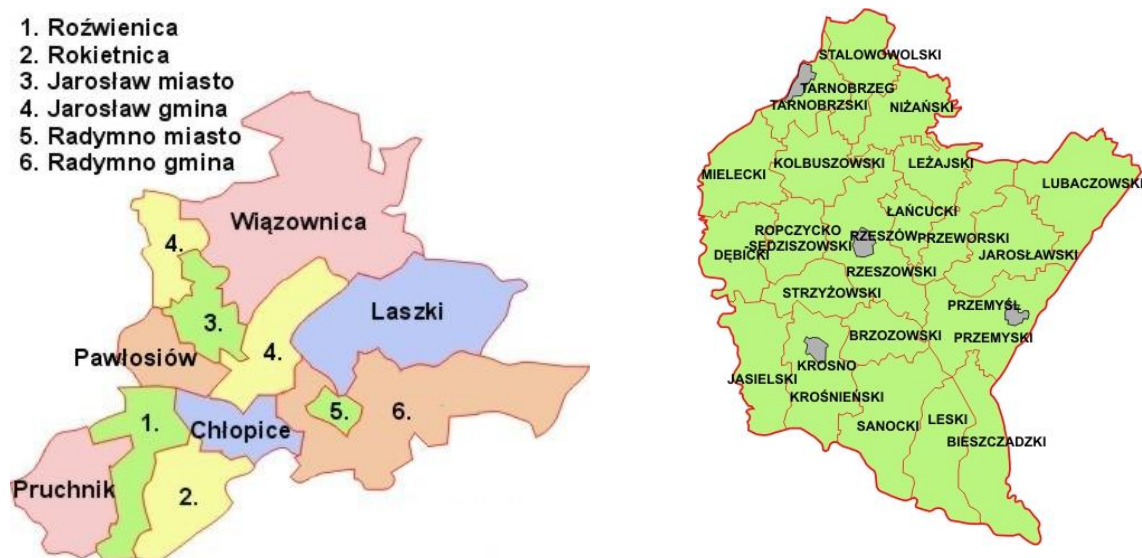
Wykres 4. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację i efektywną realizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz samorządowych. Oparcie przygotowania dokumentu strategicznego o proces partycypacji społecznej gwarantuje rzetelną diagnozę oraz wypracowanie adekwatnych do zdiagnozowanych problemów kierunków realizacji strategii. Przedłożony materiał został opracowany przez Zespół zadaniowy ds. realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przy merytorycznym wsparciu eksperta zewnętrznego – Agnieszki Wróblewskiej.

III. CHARAKTERYSTYKA GMINY

1. Położenie geograficzne

Rysunek 1. Umiejscowienie gminy Pruchnik w powiecie jarosławskim w województwie podkarpackim. Źródło: <https://www.osp.org.pl>

Gmina wiejska Pruchnik położona jest w powiecie jarosławskim, we wschodniej części województwa podkarpackiego, około 45 km na wschód od Rzeszowa. Graniczy z gminami: Roźwienica, Krzywca, Dubiecko, Kańczuga, Zarzecze. Powierzchnia gminy wynosi 80 km² i stanowi 7,77 % powierzchni powiatu jarosławskiego. W skład Gminy Pruchnik wchodzi osiem sołectw: Hawłowice, Jodłówka, Kramarzówka, Pruchnik, Rozbórz Okrągły, Rozbórz Długi, Rzeplin, Świebodna i dwa osiedla.

2. Historia

Pruchnik jako nazwa miejscowości pojawia się po raz pierwszy w dokumentach z lat 1337-1399 jako Prochnig lub Prochnik. Prywatne miasto szlacheckie zostało lokowane w 1436 roku. W XVII wieku miejscowość liczyła około 600 mieszkańców i kilka cechów rzemieślniczych. Była ważnym dla okolicy ośrodkiem handlu i rzemiosła. Handel skupiał się głównie na rynku, gdzie w każdy czwartek odbywały się targi. Słynne doroczne jarmarki organizowane w styczniu i w lipcu cieszyły się dużym zainteresowaniem kupców i okolicznych mieszkańców. W późniejszych latach nastąpił stopniowy spadek znaczenia ekonomicznego miasta. Po pierwszym rozbiórze Polski nastąpiła zmiana przebiegu szlaków

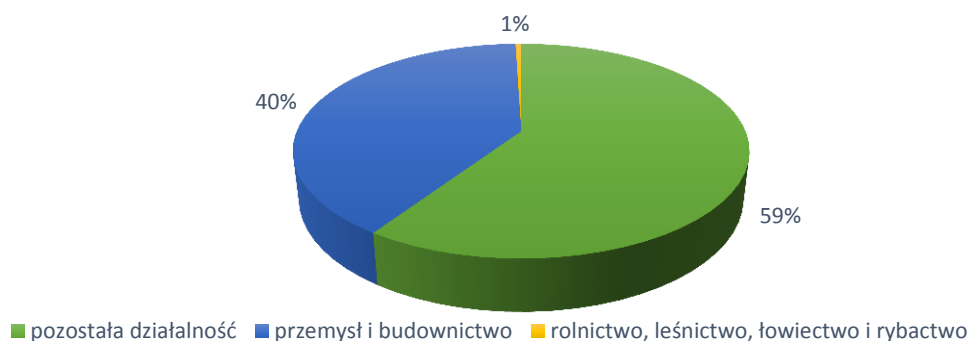
handlowych, w wyniku czego miasteczko stało się ośrodkiem o znaczeniu lokalnym. W wyniku reformy administracyjnej i tworzenia gmin zbiorowych w dniu 1 sierpnia 1934 roku Pruchnik utracił prawa miejskie.¹ Po 77 latach, w 2011 roku Pruchnik odzyskał prawa miejskie.²

3. Gospodarka Gminy

3.1 Przedsiębiorczość

W 2020 roku na terenie Gminy Pruchnik było zarejestrowanych 414 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, spośród których 15 należało do sektora publicznego, a 396 do sektora prywatnego. W ramach wszystkich przedsiębiorstw 40% działa w ramach przemysłu i budownictwa, 1% to rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, a 59% wykonuje pozostałą działalność gospodarczą.

Wykres 5. Przedsiębiorstwa z terenu Gminy Pruchnik (rok 2020). Podział według rodzajów działalności PKD 2007. Źródło: dane GUS <https://bdl.stat.gov.pl/>

W ramach sektora publicznego spośród 15 podmiotów 12 należy do państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego. Z kolei sektor prywatny, to przede wszystkim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (335 jedn.), oraz spółki handlowe (12 jedn.), spółdzielnie (1 jedn.) oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne (29 jedn.). Na przestrzeni lat 2018-2020 przybyło w Gminie 58 podmiotów gospodarczych.

Odnosząc się do wskaźników podmiotów gospodarki narodowej (przyjętych dla celów porównawczych przez GUS), należy stwierdzić, że na 10 tys. ludności na terenie Gminy Pruchnik przypada 429 firm. Na 100 osób w wieku produkcyjnym 5,57 osób fizycznych

¹ http://www.gminappruchnik.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=810&Itemid=121

² <https://pl.wikipedia.org/wiki/Pruchnik>

prowadzi działalność gospodarczą. Odnosząc się do fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych można stwierdzić, iż na 10 tys. mieszkańców przypada 30 tego typu podmiotów. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: dane GUS <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kategoria	Jednostka miary	Wartość wskaźnika		
		2018	2019	2020
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	364	393	429
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	46	53	59
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	32	28	23
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	4,57	4,98	5,57
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	jed. gosp.	28	29	30
podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	73	86	95
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	58,1	62,6	68,8

4. Ludność Gminy

4.1 Demografia

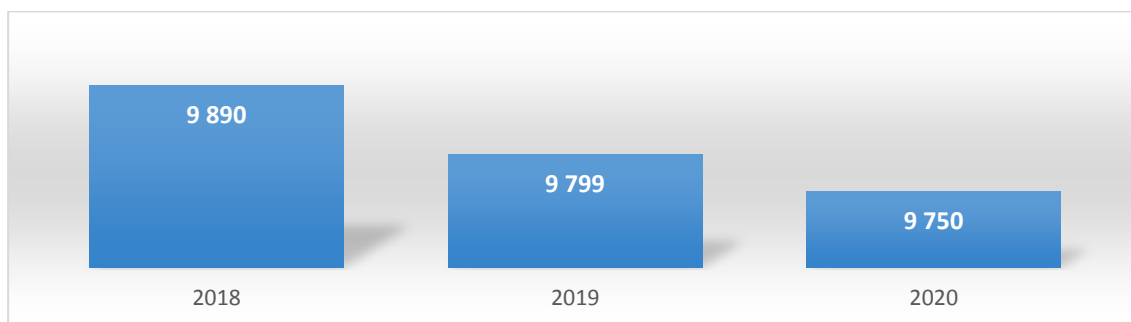
Na koniec 2020 roku Gminę Pruchnik zamieszkiwało 9750 mieszkańców. Na przestrzeni trzech ostatnich lat populacja zmniejszyła się, co jest zjawiskiem niekorzystnym dla rozwoju gospodarczego i społecznego Gminy. Gęstość zaludnienia w Gminie w 2020 roku wynosiła 120 osób na 1 km².

Tabela 2. Stan ludności Gminy Pruchnik. Źródło: Raport o stanie Gminy Pruchnik za 2020 r.

Rok	2018	2018	2020
liczba ludności	9890	9799	9750

Wśród ogólnej liczby mieszkańców liczba kobiet jest wyższa od liczby mężczyzn. Nierównowaga ta nie jest niepokojąca, od lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Przyczyną tego stanu rzeczy jest wyższa dla kobiet niż dla mężczyzn średnia długość trwania życia, co jest zjawiskiem charakterystycznym dla całego kraju. W 2020 roku współczynnik feminizacji w Gminie wyniósł 102.

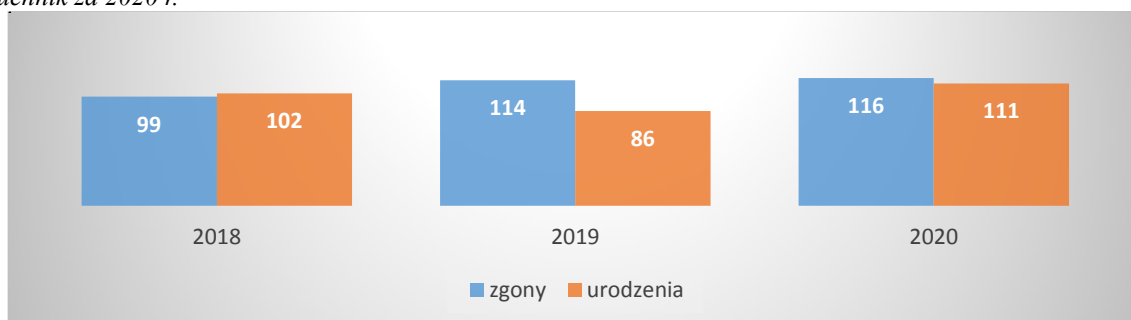
Wykres 6. Liczba mieszkańców Gminy Pruchnik w latach 2018-2020. Źródło: Raport o stanie Gminy Pruchnik za 2020 r.

W 2020 roku wśród mieszkańców Gminy Pruchnik ponad połowa, to osoby w wieku produkcyjnym (62,3%), osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 19,4%, natomiast osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 18,3% ludności. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi 60,4. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi wynosi 22,3.³

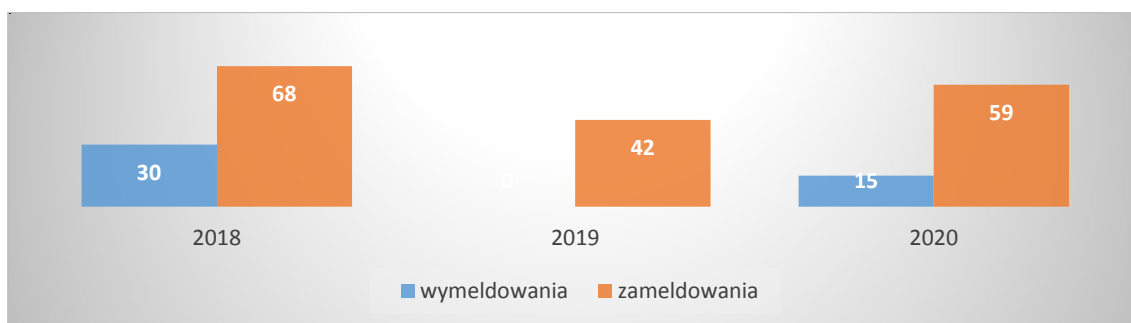
W latach 2018-2020 na terenie Gminy zanotowano ujemny przyrost naturalny. Ogólny bilans lat 2018-2020 wyniósł - 30 osób.

Wykres 7. Ruch naturalny ludności w Gminie Pruchnik w latach 2018-2020. Źródło: Raport o stanie Gminy Pruchnik za 2020 r.

W przypadku salda migracji wskaźniki są dodatnie. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba zameldowań przewyższała liczbę wymeldowań. Saldo migracji dla lat 2018-2020 wynosi + 124 osoby.

Wykres 8. Migracje ludności na terenie Gminy Pruchnik w latach 2018-2020. Źródło: Raport o stanie Gminy Pruchnik za 2020 r.

³ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>

Podsumowując powyżej zaprezentowane wskaźniki demograficzne Gminy należy zwrócić uwagę na ujemny przyrost naturalny i wyludnianie się gminy.

Niepokój na przyszłość może budzić fakt, iż 62,3% mieszkańców, to osoby w wieku produkcyjnym. Należą do nich zarówno mieszkający tu od urodzenia, jak i osoby, które wybrały Gminę na miejsce zamieszkania. Obecnie jest to korzystne dla rozwoju gospodarczego Gminy, ale jeśli powyższe niekorzystne trendy zostaną utrzymane, za kilka czy kilkanaście lat, liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie ogromnym obciążeniem dla osób w wieku aktywności zawodowej.

4.2 Poziom życia

W 2019 r. dochody Gminy Pruchnik w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 5482 zł, przy wydatkach w wysokości 5263 zł. W tym samym roku wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie pomocy społecznej wyniosły 3165,6 tys. zł, i stanowiły 6,2% całości wydatków gminnego budżetu. W 2019 roku w Powiecie Jarosławskim wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wyniosły 16,2% wydatków budżetu powiatu.⁴

4.3 Mieszkalnictwo

Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w Gminie Pruchnik wynosi 90 m². W 2019 roku gminne wydatki przeznaczone na gospodarkę mieszkaniową wyniosły 0,9% ogółu wydatków budżetowych przy 0,5% dochodu z tego samego tytułu.

Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Pruchnik. Źródło: dane GUS <https://bdl.stat.gov.pl/>

	Jednostka miary	2018	2019	2020
Zasoby mieszkaniowe				
<i>mieszkania</i>	mieszk.	2 544	2 569	<i>b.d.</i>
<i>izby</i>	izba	10 569	10 709	<i>b.d.</i>
<i>powierzchnia użytkowa mieszkań</i>	m ²	229 034	232 329	<i>b.d.</i>
Budynki mieszkalne w Gminie				

⁴https://rzeszow.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_podkarpackie/portrety_gmin/jaroslawski/pruchnik.pdf

Ogółem	bud.	2 539	2 617	<i>b.d.</i>
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne w mieście				
<i>wodociąg</i>	mieszk.	907	920	<i>b.d.</i>
<i>ustęp splukiwany</i>	mieszk.	873	886	<i>b.d.</i>
<i>łazienka</i>	mieszk.	837	850	<i>b.d.</i>
<i>centralne ogrzewanie</i>	mieszk.	698	711	<i>b.d.</i>
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne na wsi				
<i>wodociąg</i>	mieszk.	1 266	1 281	<i>b.d.</i>
<i>ustęp splukiwany</i>	mieszk.	1 213	1 228	<i>b.d.</i>
<i>łazienka</i>	mieszk.	1 127	1 142	<i>b.d.</i>
<i>centralne ogrzewanie</i>	mieszk.	878	894	<i>b.d.</i>
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % w mieście				
<i>wodociąg</i>	%	89,3	89,6	<i>b.d.</i>
<i>łazienka</i>	%	82,4	82,8	<i>b.d.</i>
<i>centralne ogrzewanie</i>	%	68,7	69,2	<i>b.d.</i>
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % na wsi				
<i>wodociąg</i>	%	82,9	83,1	<i>b.d.</i>
<i>łazienka</i>	%	73,8	74,1	<i>b.d.</i>
<i>centralne ogrzewanie</i>	%	57,5	58,0	<i>b.d.</i>
Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki				
<i>przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania</i>	m ²	90,0	90,4	<i>b.d.</i>
<i>przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę</i>	m ²	23,4	24,0	<i>b.d.</i>
<i>mieszkania na 1000 mieszkańców</i>	mieszk.	259,8	265,4	<i>b.d.</i>

5. Infrastruktura społeczna Gminy Pruchnik

5.1 Oświata

Gmina Pruchnik jest organem prowadzącym dla 5 szkół podstawowych, 1 przedszkola samorządowego, 5 oddziałów przedszkolnych, 2 punktów przedszkolnych oraz szkoły muzycznej I stopnia.

Na terenie gminy funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Komisji Edukacji Narodowej w Pruchniku z Filią w Świebodnej,
- Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Ks. B. Markiewicza w Pruchniku (kl. I- IV),
- Szkoła Podstawowa im. M. Kopernika w Kramarzówce,
- Szkoła Podstawowa im. I. Łukasiewicza w Jodłówce,
- Szkoła Podstawowa im. Olimpijczyków Polskich w Rozborzu Długim,
- Przedszkole Samorządowe Nr 1 w Pruchniku,
- Przedszkole Niepubliczne im. Ks. Bronisława Markiewicza w Pruchniku
- Publiczna Szkoła Muzyczna I stopnia w Pruchniku
- 5 oddziałów przedszkolnych przy szkołach oraz 2 punkty przedszkolne.

Tabela 4. Liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół na terenie Gminy Pruchnik, w tym uczniowie niepełnosprawni. Źródło: Urząd Miejski w Pruchniku.

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	W tym uczniowie niepełnosprawni	Liczba uczniów	W tym uczniowie niepełnosprawni	Liczba uczniów	W tym uczniowie niepełnosprawni
	2018/2019		2019/2020		2020/2021	
SP Jodłówka	109	3	101	3	93	3
SP Kramarzówka	151	1	159	4	160	5
SP Świebodna /SF Świebodna od 01.09.2020	16	0	11	0	14	0
SP Rozbórz Długi	125	1	129	1	131	1
SP Nr 2 Pruchnik	30	0	30	1	25	2
SP Nr 1 Pruchnik	389	7	397	8	380	5

Gimnazjum Pruchnik	111	1	-	-	-	-
Gimnazjum Rozbórz Długi	20	0	-	-	-	-
Razem liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach	951	13	827	17	803	16
Publiczna Szkoła Muzyczna I stopnia w Pruchniku	177	-	167	-	159	-
Ogółem liczba uczniów	1128	-	994	-	962	-

Na przestrzeni trzech lat liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy zmniejszyła się o 15,5%.

*Tabela 5. Informacja dotycząca wybranych placówek oświatowych w Gminie Pruchnik w latach 2018 - 2020.
Źródło: Urząd Miejski w Pruchniku.*

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 1 W PRUCHNIKU	
Infrastruktura edukacyjna	Szkoła mieści się w dwóch budynkach połączonych ze sobą łącznikiem i halą sportową. W budynku A znajdują się szatnie (poziom -1), parter, I i II piętro. Na parterze znajduje się sekretariat, gabinet dyrektora i wicedyrektora, stołówka, biblioteka, gabinet higienistki, gabinet logopedy, łazienki i klasopracownie edukacji wczesnoszkolnej. Na I piętrze znajdują się sale lekcyjne, świetlica szkolna, sala „Radosna szkoła”, Izba Pamięci gen. Marka Papąły. Na II piętrze znajdują się klasopracownie i łazienki. W budynku B szkoła ma do dyspozycji 5 klasopracowni, bibliotekę i gabinet pedagoga, które znajdują się na parterze oraz szatnię na poziomie -1. Liczba sal lekcyjnych: 22, w tym 2 pracownie komputerowe, pracownia fizyczno-geograficzna, biologiczno-chemiczna, 4 językowe, przyrodnicza, muzyczna, plastyczno-techniczna, historyczna, 2 matematyczne, 6 sal lekcyjnych wyposażonych jest w tablice multimedialne, 5 sal posiada monitory interaktywne. W sali „Radosna szkoła” znajduje się podłoga interaktywna. Biblioteka szkolna znajduje się na parterze budynku A i B. Przy bibliotece w budynku A działa ICIM z 4 nowymi komputerami. Księgozbiór liczy 6362 pozycji, 416 kompletów podręczników, 10 egzemplarzy książek i materiałów dydaktycznych na nośnikach elektronicznych w formie audiowizualnej, 13 w formie dźwiękowej, 11 w formie tekstowej. Bibliotekarz zatrudniony jest w wymiarze 18 godzin. Szkoła posiada 2 sale komputerowe (jedna w budynku A i jedna w budynku B). W Sali nr 16 jest 10 komputerów stacjonarnych i 9 laptopów, w sali nr 5g jest 14 komputerów stacjonarnych. Wszystkie z dostępem do Internetu. W konkursie OSE „#OSEWYZWANIE” szkoła wygrała pracownię mobilną (16 laptopów z szafą) – 2020 r. Szkoła dysponuje zapleczem sportowym: hala sportowa (duża i mała), boisko ORLIK, stadion z bieżnią oraz boiskiem wielofunkcyjnym, plac zabaw „Radosna szkoła”. Opieką świetlicową objętych jest 75 uczniów. W świetlicy szkolnej

	zatrudnionych jest dwóch wychowawców w wymiarze 1,59 etatu oraz dwóch nauczycieli pełni opiekę w ramach godzin ponadwymiarowych (0,49 etatu). Liczba opiekunów w poszczególnych godzinach uzależniona jest od liczby uczniów, którzy w danym czasie przebywają w świetlicy. Szkoła posiada stołówkę (60 miejsc) oraz kuchnię, w której wydawane są posiłki: zupa i II danie przygotowywane przez firmę Pruchnickie Smaki Sp. z o.o. w kuchni w budynku B. Posiłki wydawane są na szkolnej zastawie obiadowej. Przerwy dostosowane są do posiłków: po III lekcji w godz. 10.25 – 10.35 – zupa, po IV lekcji w godz. 11.20 – 11.40 – II danie. W kuchni zatrudniona jest pomoc kuchenna w wymiarze 0,5 etatu, która wydaje posiłki i sprząta stołówkę. Podczas obiadu na stołówce pełni dyżur jeden z wychowawców świetlicy. Szatnie znajdują się na poziomie -1 w budynku A i budynku B (dla klas VIII). Uczniowie klas I mają do dyspozycji wieszaki, pozostali uczniowie korzystają z szafek zamykanych na klucz. Godziny pracy szkoły: 6.30 – 15.45. Organizacja dowozu uczniów. Opracowując harmonogram dowożenia, brano pod uwagę potrzeby uczniów i rodziców, tak aby uczniowie mogli po lekcjach dotrzeć jak najszybciej do domu i w miarę możliwości uczestniczyć w dodatkowych zajęciach. Codziennie dowożonym uczniom towarzyszy opiekun.
Liczba nauczycieli	Rok szkolny 2018/2019 – 37 nauczycieli Rok szkolny 2019/2020 – 41 nauczycieli
Realizowane programy dodatkowe	Rok szkolny 2018/2019 • „Narodowe czytanie”; • Program dla szkół – mleko i przetwory mleczne, owoce i warzywa; • „Śniadanie daje moc” – program edukacji zdrowotnej; • Programy realizowane przy współpracy SANEPID-u: „Wolność oddechu – zapobiegaj astmie”, „Moje dziecko idzie do szkoły”, „Nie pal przy mnie, proszę”, „Znajdź właściwe rozwiązanie”, „Bieg po zdrowie”; • Program edukacji stomatologicznej Instytutu Blend-a-med. Oral – B, „Niesamowity świat higieny jamy ustnej”; • Dove Self-Esteem – Budowanie pozytywnej samooceny – program edukacyjny; • Ogólnopolska akcja wymiany pocztówkowej „Wielka Mapa Polski”; • Tydzień Bibliotek 2019; • Bezpieczne Wakacje 2018; • Akademia Bezpiecznego Puchatka; • Program wychowania komunikacyjnego BRD; • „Dzień bezpiecznego Internetu”; • Akcje charytatywne: „Adopcja serca” – zbiórka na misje w Kamerunie, zbiórka makulatury na studnię w Sudanie, zbiórka nakrętek na rzecz Mai, „Góra grosza”, „Ile waży św. Mikołaj” – zbiórka monet, zbiórka elektrośmieci „Wszystkie dzieci zbierają elektrośmieci”; • Nauczyciel/ka I klasa – program wsparcia rozwoju zawodowego i wymiany doświadczeń dla nauczycieli i nauczycielek edukacji wczesnoszkolnej; • Warsztaty rękodzieła artystycznego i warsztaty kulinarne we współpracy z Lokalną Grupą Działania;

	• Projekt z ZUS – zajęcia edukacyjne na temat ubezpieczeń społecznych; • Projekt Cyberbezpieczni – prelekcje połączone z przykładami praktyk mediacyjnych dla uczniów na temat cyberprzemocy oraz metod rozwiązywania sporów; • „Klikam z głową” – warsztaty edukacyjno-informacyjne przeprowadzone przez przedstawicieli Urzędu Komunikacji Elektronicznej Delegatura w Rzeszowie; • Spotkanie z podróżnikiem - Indie, z policjantami, ratownikiem medycznym, strażakiem; • „100 dla mojej Ojczyzny Polski” – projekt edukacyjny w kl. I – III; • „Godność. Wolność. Niepodległość.” – pozyskanie z MEN 9 000 zł na realizację projektu; • Program wsparcia dla placówek oświatowych z terenu województwa podkarpackiego” współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego – darmowe 72-godzinne szkolenie dla dyrektora w zakresie rozwoju kompetencji kluczowych oraz wdrożenie kompleksowego systemu wspomagania szkoły w zakresie rozwoju kompetencji kluczowych (szkolenie dla nauczycieli, diagnoza, opracowanie planu wspomagania, praca na platformie doskonaleniowsieci.pl, 4 konsultacje indywidualne po 8 godzin (w soboty) dyrektora szkoły z doradcą, opracowanie podsumowania programu; • Przystąpienie do projektu OSE. Rok szkolny 2019/2020 • „Przerwany marsz” – 3 września; • „Szkółka pamięta” – 24 października; • 7 września 2019 r. – Narodowe Czytanie w CKSiT w Pruchniku, fragmenty Nowele polskie: • Msza św. w Tuligłowach – poczet sztandarowy; • Ogólnopolska akcja Sprzątanie świata ph. „NIE ŚMIECIMY – SPRZĄTAMY – ZMIENIAMY!”; • Uroczyste Obchody Święta Niepodległości: udział we mszy św., gra miejska „Stulecie+”, Bieg Niepodległości; • Akademia Bezpiecznego Puchatka w kl. I; • Programy edukacyjno-profilaktyczne: „Moje dziecko idzie do szkoły”, „Nie pal przy mnie proszę”, „Znajdź właściwe rozwiązanie”, „Trzymaj formę” organizowane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Jarosławiu; • Zdrowo jem, więcej wiem – kl. I – III; • Kubusiowi Przyjaciele Natury kl. I – III; • Spotkania ucz. kl. I – III ze strażakiem, ratownikiem medycznym, z policjantkami; • Orszak Trzech Króli – 6.12.2020 r.; • Spotkania Edukacyjne pt. „Słońce jest w każdym człowieku” w Jarosławiu oraz w Zarzeczcu w ramach doradztwa zawodowego. • Program „Cyber Perły – inwestycja w młode talenty” – zajęcia z programowania i robotyki, otrzymaliśmy sprzęt na ok. 16 000 zł; • Festiwal Młodych Talentów – org. przez starostwo jarosławskie; • Dzień Bezpiecznego Internetu; • The Bear Educational Theatre – spektakl anglojęzyczny teatru z Pragi; • Obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych.
--	--

Działalność klubów sportowych	UKS Jedyńka Pruchnik (dziewczyny) w latach 2018-2019-2020 prowadził następującą działalność: • szkolenie dzieci i młodzieży mające na celu przygotowanie do startów w zawodach sportowych wynikających z Kalendarza Imprez Sportowych PW SZS w Rzeszowie (piłka ręczna, piłka siatkowa, piłka nożna, lekka atletyka, szachy i tenis stołowy); • prowadzeni treningów z w/w dyscyplin sportu 2x w tygodniu; • udział w programach promujących sport takich jak: Szkolny Klub Sportowy i Gramy w Ręczną; • organizacja w 2018 i 2019 roku Powiatowej Ligi Piłki Ręcznej o Puchar Starosty Jarosławskiego (sześć turniejów w każdej edycji); • organizacja zawodów lekkoatletycznych na poziomie gminy i powiatu; • organizacja III, IV i V Międzynarodowego Turnieju Piłki Ręcznej o Puchar Burmistrza Pruchnika; • współorganizowanie Biegów o Memoriał Ks. Markiewicza; • współorganizowanie Strażackiego Turnieju Piłki Siatkowej; • organizacja wyjazdów na turnieje międzynarodowe piłki ręcznej do Zarzecza i Lubienia Wielkiego (Ukraina); • promowanie osiągnięć szkoły i klubu poprzez udostępnianie relacji z zawodów sportowych na stronach internetowych i w prasie regionalnej; • aktywna współpraca z klubami sportowymi: Handball Rzeszów, SPR JKS Jarosław, Eurobud Jarosław, Koliber Zarzecze, Weres Lubień Wielki (Ukraina). UKS Start Pruchnik (chłopcy) w latach 2018-2019-2020 prowadził następującą działalność: • szkolenie dzieci i młodzieży mające na celu przygotowanie do startów w zawodach sportowych wynikających z Kalendarza Imprez Sportowych PW SZS w Rzeszowie (piłka ręczna, piłka siatkowa, piłka nożna, lekka atletyka, szachy i tenis stołowy); • prowadzeni treningów z w/w dyscyplin sportu 2x w tygodniu; • udział w programach promujących sport takich jak: Szkolny Klub Sportowy i Program KLUB (w wyżej wymienionym okresie pozyskaliśmy 27 tys. zł na sprzęt sportowy, który wykorzystywany jest przez uczniów SP 1 Pruchnik); • organizacja zawodów lekkoatletycznych na poziomie gminy i powiatu; • pomagaliśmy w organizacji III, IV i V Międzynarodowego Turnieju Piłki Ręcznej o Puchar Burmistrza Pruchnika; • współorganizowanie Biegów o Memoriał Ks. Markiewicza; • współorganizowanie Strażackiego Turnieju Piłki Siatkowej; • promowanie osiągnięć szkoły i klubu poprzez udostępnianie relacji z zawodów sportowych na stronach internetowych i w prasie regionalnej.
Edukacja niepełnosprawnych uczniów	W szkole nie są prowadzone zajęcia w ramach klas integracyjnych, liczba uczniów niepełnosprawnych w roku 2018 – 7 (w tym 7 SP), 2019 – 8 (w tym 8 SP), 2020 – 5 (w tym 5 SP).
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna	W szkole jest zatrudniony pedagog szkolny w wymiarze 12/22 etatu oraz logopeda w wymiarze 1 etatu (12 godzin, 10 do uzupełnienia w innych szkołach). Szkoła na bieżąco współpracuje z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Jarosławiu, organizując warsztaty dla uczniów i rodziców,

	przesiewowe badania pierwszoklasistów, szkolenia dla nauczycieli, z Sądem Rodzinnym w Jarosławiu, opracowując opinie, przeprowadzając rozmowy z kuratorami społecznymi, Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Pruchniku.
Zajęcia dodatkowe	Zajęcia dodatkowe: zajęcia sportowe: piłka ręczna, piłka nożna, siatkówka, koła zainteresowań: koło przyrodnicze, plastyczne, informatyczne, polonistyczne, matematyczne, z języka angielskiego, koło misyjne, chór szkolny, zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia w kl. I – III, wyjazdy na pływalię oraz zajęcia taneczne przy współpracy CKSiT w Pruchniku.
SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2 W PRUCHNIKU	
Infrastruktura edukacyjna	Ilość oddziałów w szkole – 1 oddział przedszkolny i klasy 1-4; razem 5 oddziałów
Liczba nauczycieli	13+ 1 nauczyciel dopełnia etat innej szkoły
Realizowane programy dodatkowe	• Nie pal przy mnie, proszę • Akademia Bezpiecznego Puchatka • BohaterON • Pamiętam Katyń • Guzik mnie obchodzi • Razem na Święta • Kartka dla Medyka • Program dla szkół „Owoce i warzywa”, „Mleko w szkole” • KRUS „Bezpiecznie na wsi mamy, wypadkom zapobiegamy”, „Wykaz prac niebezpiecznych, których nie należy powierzać dzieciom do lat 14” • Dzieci uczą rodziców • Szkoła do hymnu • „Dobrze Cię widzieć” – Ogólnopolska Kampania Edukacyjno-Informacyjna • „Bezpieczna Droga
Edukacja niepełnosprawnych uczniów	W szkole nie są prowadzone zajęcia w ramach klas integracyjnych, liczba uczniów niepełnosprawnych w roku 2018 – 0, 2019 – 2 (w tym 1 SP, 1 OP), 2020 – 3 (w tym 2 SP, 1 OP).
Inne	W szkole działa świetlica socjoterapeutyczna finansowana przez Urząd Miasta w wymiarze tygodniowym 15 godzin w roku szkolnym 2018/2019, 5 godzin w roku szkolnym 2019/2020.
SZKOŁA PODSTAWOWA W ROZBORZU DŁUGIM	
Infrastruktura edukacyjna	Szkoła Podstawowa im. Olimpijczyków Polskich w Rozborzu Długim mieści się w budynku połączonym z salą gimnastyczną. Szkoła posiada 11 klas (w tym salę komputerową i pracownię fizyczno-chemiczną), zaplecze kuchenne, stołówkę, gabinet pielęgniarstwa i bibliotekę, pokój nauczycielski, sekretariat i gabinet dyrektora. Obecnie budynek jest w trakcie termomodernizacji.
Liczba nauczycieli	Rok szkolny 2018/2019 – 20 nauczycieli Rok szkolny 2019/2020 – 22 nauczycieli
Realizowane	W klasach I-III realizowano następujące programy profilaktyczne: • Wolność oddechu

programy dodatkowe	• Zawsze razem • Owoce w szkole • Szklanka mleka • Zdrowo jem więcej wiem • Wzorowa łazienka W klasach IV-VIII realizowano następujące programy: • Trzymaj formę • Owoce w szkole • Szklanka mleka • Wzorowa łazienka
Działalność klubów sportowych	UKS FORTIS Rok szkolny 2018/2019 • W ramach UKS Fortis nauczyciel wf prowadził sekcję piłki ręcznej dziewcząt i chłopców oraz zajęcia z tenisa stołowego i lekkiej atletyki dla uczniów zainteresowanych tymi dyscyplinami. • W minionym okresie UKS Fortis realizował kolejne edycje programu SKS, którego celem była zorganizowana aktywność fizyczna w 60 minutowych treningach (piłki ręcznej, lekkiej atletyki, piłki nożnej i tenisa stołowego) prowadzonych 2 razy w tygodniu. • 10 listopada grupa uczniów wraz z nauczycielem wf, w ramach Święta Narodowego wzięła udział w III Pruchnickim Biegu Niepodległości. W miesiącu grudniu pod patronatem UKS zorganizowano ogólnoszkolną próbę sprawności fizycznej. W dwóch kategoriach wiekowych (kl. V-VI i VII-IIIIG) na zmodyfikowanym „policyjnym torze przeszkód” przebadano 90 uczniów. Zwycięzców nagrodzono tradycyjnie pamiątkowymi medalami, 16 stycznia rozegrano Szkolne Igrzyska w tenisie stołowym, a w lutym zorganizowaliśmy gminne Igrzyska dzieci w tej dyscyplinie. 4 czerwca w ramach Święta Szkoły i Rodziny, UKS Fortis przygotował dla klas IV-IIIIG zawody rekreacyjno-sportowe „O Puchar Mistrzów”. Sportowo uzdolniona młodzież startowała w zawodach wynikających z kalendarza PW SZS i POZLA w Rzeszowie, a sekcja piłki ręcznej dziewcząt także w imprezach okolicznościowych i zawodach wojewódzkich w Rzeszowie i pięciu turniejach ligi powiatowej. Rok szkolny 2019/2020 • Od września do grudnia pod szyldem Fortisu w naszej szkole funkcjonowała 3 edycja ogólnopolskiego projektu „Gramy w ręczną”. Kolejny sezon z piłką ręczną zadedykowany był dla najmłodszych dzieci. Grupa 30 uczniów klas I-III przepracowała z nauczycielem wf 40 godzin treningowych. • Jesienią realizowano także drugą edycję programu SKS. Zajęcia z piłki ręcznej, lekkiej atletyki i tenisa stołowego odbywały się 2 razy w tygodniu. 30 października odbył się Turniej mini - piłki ręcznej o Puchar Prezesa UKS Fortis. • 11 listopada grupa uczniów wraz z nauczycielem wf, w ramach Święta Narodowego wzięła udział w Pruchnickim Biegu Niepodległości. • W grudniu zorganizowano ogólnoszkolną próbę sprawności fizycznej. W dwóch kategoriach wiekowych (kl. V-VI i VII-VIII) na zmodyfikowanym „policyjnym torze przeszkód” przebadano 84 uczniów. • Sportowo uzdolniona młodzież startowała w zawodach wynikających z kalendarza PW SZS i POZLA w Rzeszowie, a sekcja piłki ręcznej

	dziewcząt także w imprezach okolicznościowych i zawodach wojewódzkich w Rzeszowie i pięciu turniejach ligi powiatowej. • Po feriach zimowych, od lutego do momentu zawieszenia zajęć w szkołach z powodu pandemii koronawirusa, funkcjonowała nowa edycja programu SKS, a w zajęciach sportowych uczestniczyła grupa 30 uczniów. • 19 lutego szkoła w Rozborzu Długim była organizatorem gminnych Igrzysk dzieci w tenisie stołowym dziewcząt o chłopców, w którym udział wzięły reprezentacje pięciu szkół z naszej gminy. • Z końcem roku szkolnego reprezentacja grona pedagogicznego i przedstawiciele uczniów wzięli udział w akcji #GaszynChallenge. Rok szkolny 2020/2021 • Ze względu na pandemię praca UKS Fortis w kończącym się roku szkolnym była symboliczna. Uczniowie z powodzeniem wystartowali w biegach o Memoriał Ks. Markiewicza oraz powiatowych Igrzyskach w lekkiej atletyce organizowanych w Pruchniku. W okresie września i października młodzież brała udział w drugiej edycji Programu SKS.
Edukacja niepełnosprawnych uczniów	W szkole nie są prowadzone zajęcia w ramach klas integracyjnych, liczba uczniów niepełnosprawnych w roku 2018 – 1 (w tym 1 SP), 2019 – 3 (w tym 1 SP, 2 OP), 2020 – 3 (w tym 1 SP, 2 OP).
SZKOŁA PODSTAWOWA W KRAMARZÓWCE	
Infrastruktura edukacyjna	Szkoła posiada 10 sal lekcyjnych, w tym klasopracownię informatyczną, stołówkę, jedną salę przeznaczoną dla oddziału i punktu przedszkolnego, nową salę gimnastyczną wraz z zapleczem i łącznikiem oddaną do użytku 2018 roku, zaplecze kuchenne oraz niewykorzystaną małą salę gimnastyczną. Stołówka przeznaczona jest również na świetlicę – można wykorzystać nieużywaną salę gimnastyczną na stworzeniu świetlicy lub drugiej sali dla punktu przedszkolnego.
Liczba nauczycieli	2018 – 24 nauczycieli 2019 – 25 nauczycieli 2020 – 29 nauczycieli
Realizowane programy dodatkowe	Corocznie: • Klub Bezpiecznego Puchatka • Nie pal przy mnie proszę • Śniadanie daje moc • Owoce i warzywa w szkole • Mleko i przetwory mleczne w szkole • Mały miś w świecie wielkiej literatury (przedszkole) • Mistrzostwa świata w myciu rąk (przedszkole) • Kodowanie na dywanie (przedszkole) Dodatkowo: Rok 2018 • Lekturki spod chmurki. Czytanie z klasą. • Akademia Aquafresh (przedszkole) • Dzieciaki mleczaki (przedszkole) • Akademia wyobraźni play-doh (przedszkole) • Akademia przyjaźni My Little Pony (przedszkole) • Kubusiowi przyjaciele natury (przedszkole)

	Rok 2019 • Lekturki spod chmurki. Czytanie z klasą. • Kubusiowi przyjaciele natury (przedszkole) • Akademia Aquafresh (przedszkole) Rok 2020: • Czytam sobie.
Działalność klubów sportowych	SKS Rok szkolny 2019/2020 • W roku szkolnym 2019/2020 w ramach pracy Szkolnego Koła Sportowego prowadzono zajęcia pozalekcyjne (2 godz./tyg.) z zespołowych gier sportowych oraz lekkiej atletyki. Zajęcia odbywały się w poniedziałki i piątki o godzinie 14.00. Uczniowie bardzo chętnie uczestniczyli w zajęciach sportowych a frekwencja była na wysokim poziomie. • W dniu 19 września 2019 r. w ramach rywalizacji Igrzysk Dzieci odbyły się indywidualne zawody lekkoatletyczne w Pruchniku, w których wzięli udział uczniowie naszej szkoły. W zawodach tych 3 miejsce zajęła uczennica klasy VI b w rzucie piłeczką palantową. • W dniu 20 września 2019 r. w ramach rywalizacji Igrzysk Młodzieży szkolnej odbyły się indywidualne zawody lekkoatletyczne w Pruchniku. Nasza szkoła zdobyła 4 medale. • Jeden uczeń wywalczył awans na zawody wojewódzkie. Rok szkolny 2020/2021 • W roku szkolnym 2020/2021 w ramach pracy Szkolnego Koła Sportowego prowadzono zajęcia pozalekcyjne (2 godz./tyg.) z zespołowych gier sportowych oraz lekkiej atletyki. Zajęcia odbywały się we wtorki o godz. 7.00 i środy o godz. 14.00. W czasie nauczania zdalnego zajęcia odbywały się w poniedziałki i piątki. Uczniowie bardzo chętnie uczestniczyli w zajęciach sportowych a frekwencja była na wysokim poziomie. • W zawodach wojewódzkich w Mielcu jeden uczeń zajął 8 miejsce w pchnięciu kulą. • Jedna osoba zajęła 2 miejsce i wywalczyła awans na zawody wojewódzkie. • Jedna osoba wywalczyła 3 miejsce w powiatowych zawodach L.A. w pchnięciu kulą. • Jedna osoba wywalczyła 3 miejsce w powiatowych zawodach L.A. w skoku w dal. • Uczniowie naszej szkoły wzięli udział w powiatowych zawodach o Puchar Starosty Jarosławskiego Śladami Bogdana Zająca w piłce nożnej.
Edukacja niepełnosprawnych uczniów	W szkole nie są prowadzone zajęcia w ramach klas integracyjnych, liczba uczniów niepełnosprawnych w roku 2018 – 2 (w tym 1 SP, 1 OP), 2019 – 5 (w tym 4 SP, 1 OP), 2020 – 7 (w tym 5 SP, 2 OP).
SZKOŁA PODSTAWOWA W JODŁÓWCE	
Infrastruktura edukacyjna	Budynek szkoły i jego obejście tworzy zielony kompleks, w skład którego wchodzi: duże pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej oraz plac zabaw. Budynek mieści 5 sal lekcyjnych, 2 sale komputerowe posiadające stały dostęp do Internetu, bibliotekę, kuchnię, pięć łazienek, magazyn sportowy, szatnię oraz jadalnię. W budynku szkoły mieści się też punkt przedszkolny i oddział przedszkolny. Sale szkolne wyposażone są w monitory interaktywne (3 szt.) oraz tablice interaktywne (4 szt.). W roku szkolnym 2020/2021 wybudowana została nowa hala sportowa.

Liczba nauczycieli	Rok szkolny 2018/2019 – 26 nauczycieli Rok szkolny 2019/2020 – 27 nauczycieli Rok szkolny 2020/2021 – 25 nauczycieli W szkole jest zatrudnionych 11 nauczycieli w pełnym etacie i 14 nauczycieli w niepełnym wymiarze godzin.
Realizowane programy dodatkowe	• Program Unii Europejskiej dla szkół; • Program „Żyj zdrowo i bezpiecznie”; • Program „Jan Paweł II nasz Przewodnik, Ojciec, Przyjaciel”; • Program „Ojczyzna bliższa mojemu sercu”; • Ogólnopolski program edukacji antynikotynowej dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej „Znajdź właściwe rozwiązanie”; • „Bądźmy tacy jak On” – program o patronie szkoły; • Program „Nie pal przy mnie proszę”; • Program „Czyste powietrze”; • Program „Od uprawy do potrawy”; • Program profilaktyczny „Bezpiecznie w szkole”; • Program „Przygotujmy lepszy świat”; • Program „Dzieciństwo bez próchnicy”; • Akademia Bezpiecznego Puchatka – XII edycja; • Program „Bezpieczny przedszkolak”. W szkole prowadzone są następujące akcje: • „Ratujmy lasy – zbierajmy makulaturę”; • „5 porcji zdrowia”; • „Paczka Mikołajkowej dla Dzieci z Hospicjum”; • Zbiórka plastikowych nakrętek w ramach akcji „Nakręć się na pomaganie” dla podkarpackiego hospicjum dla dzieci oraz dla dzieci niepełnosprawnych z terenu naszej gminy; • Udział w akcji ekologicznej oraz udział w akcji zbiórki baterii.
Edukacja niepełnosprawnych uczniów	W szkole nie są prowadzone zajęcia w ramach klas integracyjnych, liczba uczniów niepełnosprawnych w roku 2018 – 3 (w tym 3 SP), 2019 – 3 (w tym 3 SP), 2020 – 3 (w tym 3 SP).
SZKOŁA PODSTAWOWA W ŚWIEBODNEJ	
Edukacja niepełnosprawnych uczniów	W szkole nie są prowadzone zajęcia w ramach klas integracyjnych, liczba uczniów niepełnosprawnych w roku 2018 – 0, 2019 – 0, 2020 – 1 (w tym 1 OP).
PRZEDSZKOLE SAMORZĄDOWE NR 1	
Infrastruktura edukacyjna	Siedziba przedszkola znajduje się w wydzielonej części budynku B Szkoły Podstawowej nr 1 im. Komisji Edukacji Narodowej w Pruchniku. Przedszkole ma dwa wejścia usytuowane z dala od ulicy, dostęp do parkingu. Pomieszczenia przedszkola znajdują się na dwóch kondygnacjach. Dzieci przebywają w czterech słonecznych, dużych salach zabaw i zajęć. Ponadto w przedszkolu jest przestronny hol spełniający również funkcję szatni oraz dodatkowe pomieszczenie przeznaczone na szatnię dla nauczycieli i pracowników, 3 łazienki z wyposażeniem dostosowanym do wieku dzieci, z wejściem z holu. Dzieci mają do dyspozycji wydzieloną salę, w której organizowane są zajęcia logopedyczne, dodatkowe z języka angielskiego oraz w ramach udzielanej przez przedszkole pomocy psychologiczno-

	pedagogicznej zajęcia korekcyjno-kompensacyjne. Dużym atutem przedszkola jest sala teatralno-rekreacyjna ze sceną, w której odbywają się zabawy dla dzieci, wszystkie uroczystości przedszkolne, spotkania z rodzicami. Dzieci spożywają posiłki w wydzielonej części jadalni udostępnionej przez szkołę podstawową. Posiłki przygotowuje firma cateringowa. Dzieci mają dostęp do placu zabaw wyposażonego w huśtawki, piaskownicę, karuzelę, zjeżdżalnię, trampolinę. Wszystkie urządzenia posiadają atesty bezpieczeństwa.
Liczba nauczycieli	Rok 2018 – 9 nauczycieli Rok 2019 – 10 nauczycieli Rok 2020 – 10 nauczycieli
Realizowane programy dodatkowe	Rok 2018 • realizacja z dziećmi programów własnych nauczycieli z zakresu edukacji muzycznej „Muzyczna Kraina Przedszkolaka” i edukacji czytelniczej „Z bajką w świat”, patriotycznej – „Pruchnik – moja mała Ojczyzna”; • udział w ogólnopolskim projekcie „Przedszkole Talentów” – zdobycie certyfikatu „Przedszkole Talentów”; • inicjowanie działań w ramach Ogólnopolskiego projektu „Przedszkole Młodych Patriotów”; • wykorzystanie metody projektów badawczych w pracy z dziećmi; • zorganizowanie przez rodziców spektaklu w ramach „Teatru Improwizacji” podczas obchodów Dni Pruchnika; • Występ dzieci pt. „Taniec z Orłem” podczas obchodów Dni Pruchnika; • zorganizowanie uroczystości „Dnia Dziecka” na Targowisku Mój Rynek; • program edukacji antynikotynowej „Czyste powietrze wokół nas” – realizowany we współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Jarosławiu; • wzbogacanie zajęć dydaktycznych o realizację różnorodnych ogólnopolskich programów takich jak: „Czytające Przedszkola” - w ramach Kampania „Cała Polska czyta Dzieciom”, Program „Akademia Zdrowego Przedszkolaka”, „Akademia Aquafresh”, „Akademia Super Przedszkolaka”, „Mamo, Tato wolę wodę”; • program ekologiczny „Kubusiowi Przyjaciele Natury” – uzyskanie certyfikatu za rok szkolny 2017/2018 potwierdzającego przyznanie tytułu „Kubusiowi Przyjaciele Natury” w X edycji programu; • ogólnopolski Program Edukacyjny dla Przedszkolaków „Akademia wyobraźni Play-Doh” – uzyskanie certyfikatu Kreatywnego Przedszkolaka; • przedszkole organizowało VI Przegląd Piosenki Przedszkolnej „Wesoły Mikrofon” – dla dzieci z naszego przedszkola, z punktów przedszkolnych i oddziałów przedszkolnych mieszczących się na terenie naszej gminy; • udział w ogólnopolskiej akcji „Góra Grosza” na rzecz dzieci, które nie wychowują się we własnej rodzinie; • współpraca ze stowarzyszeniami i schroniskami działającymi na rzecz bezdomnych i potrzebujących zwierząt. Rok 2019 • udział w ogólnopolskim projekcie „Przedszkole Młodych Patriotów” – zdobycie certyfikatu o takiej nazwie; • udział w ogólnopolskim projekcie „Mały Miś w świecie wielkiej literatury”;

	• udział w ogólnopolskiej wymianie pocztówkowej; • udział w ogólnopolskiej akcji „Rekord dla Niepodległej”; • prezentacja rodziców dzieci spektaklu pt. „Miał raz Tata fiata grata” podczas obchodów „Dni Pruchnika”; • zorganizowanie uroczystości „Dnia Dziecka” na Targowisku Mój Rynek; • program edukacji antynikotynowej „Czyste powietrze wokół nas” – realizowany we współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Jarosławiu; • wzbogacanie zajęć dydaktycznych o realizację różnorodnych ogólnopolskich programów takich jak: „Czytające Przedszkola” - w ramach Kampania „Cała Polska czyta Dzieciom”, Program „Akademia Zdrowego Przedszkolaka”, „Akademia Aquafresh”, „Akademia Super Przedszkolaka”, „Mamo, Tato wolę wodę”; • program ekologiczny „Kubusiowi Przyjaciele Natury” – uzyskanie certyfikatu za rok szkolny 2018/2019; • ogólnopolski Program Edukacyjny dla Przedszkolaków „Akademia wyobraźni Play-Doh” – uzyskanie certyfikatu Kreatywnego Przedszkolaka; • przedszkole organizowało VII Przegląd Piosenki Przedszkolnej „Wesoły Mikrofon” – dla dzieci z naszego przedszkola, z punktów przedszkolnych i oddziałów przedszkolnych mieszczących się na terenie naszej gminy. Rok 2020 • program edukacji antynikotynowej „Czyste powietrze wokół nas” – realizowany we współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Jarosławiu; • wzbogacanie zajęć dydaktycznych o realizację różnorodnych ogólnopolskich programów takich jak: „Czytające Przedszkola” - w ramach Kampania „Cała Polska czyta Dzieciom”; • program ekologiczny „Kubusiowi Przyjaciele Natury”; • ogólnopolski Program Edukacyjny dla Przedszkolaków „Akademia wyobraźni Play-Doh” – uzyskanie certyfikatu Kreatywnego Przedszkolaka; • realizacja ogólnopolskich projektów inicjowanych przez MEN: „Szkola do hymnu”, „BOHATERON”, „Szkola pamięta”; • realizacja ogólnopolskiego projektu edukacyjnego „Przyjacielem bądź”; • udział w Ogólnopolskiej Akcji „Kartka dla Rodaka”; • udział w Ogólnopolskiej Akcji „Wymiana pocztówkowa”; • realizacja ogólnopolskiego projektu „Mały Miś w świecie wielkiej literatury”; • udział w akcji MEN „Razem na Święta”.
--	---

Sieć przedszkoli, oddziałów przedszkolnych i punktów przedszkolnych przy szkołach podstawowych zapewnia opiekę wszystkim dzieciom w wieku 3-6 lat z terenu Gminy Pruchnik. Informacja o liczbie dzieci uczęszczających do przedszkoli, oddziałów przedszkolnych i punktów przedszkolnych zamieszczona jest w tabeli poniżej.

Tabela 6. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli, oddziałów przedszkolnych i punktów przedszkolnych na terenie Gminy Pruchnik. Źródło: Urząd Miejski w Pruchniku.

Wyszczególnienie	Liczba dzieci rok szkolny 2018/2019	Liczba dzieci rok szkolny 2019/2020	Liczba dzieci rok szkolny 2020/2021
Przedszkole Samorządowe Nr 1 w Pruchniku	118	123	118
Przedszkole Niepubliczne w Pruchniku	44	50	56
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Kramarzówce	24	24	20
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Pruchniku	12	10	10
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Jodłówce	16	16	17
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Świebodnej	8	9	5
Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Rozborzu Długim	50	50	36
Punkt Przedszkolny w Jodłówce	11	13	14
Punkt Przedszkolny w Kramarzówce	25	23	20
Ogółem	308	318	296

Na przestrzeni trzech lat zmniejszyła się liczba dzieci uczęszczających do przedszkola oddziałów przedszkolnych i punktów przedszkolnych o 4%.

5.2 Kultura

Centrum Kultury Sportu i Turystyki

CKSiT jest gminną instytucją kultury, w jej skład wchodzi Dom Kultury w Pruchniku, Biblioteka Publiczna w Pruchniku i jej filia w Jodłówce.

Do podstawowych zadań placówki należy rozpoznanie i rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych społeczności lokalnej, przygotowanie do odbioru i tworzenia wartości kulturalnych, kształtowanie wzorów i nawyków aktywnego uczestnictwa w kulturze, współpraca ze społecznym i amatorskim ruchem kulturalnym, promowanie twórczych i indywidualnych artystów oraz koordynacja działalności kulturalno-wychowawczych na terenie gminy Pruchnik. W Centrum Kultury Sportu i Turystyki w Pruchniku prowadzone są zajęcia wokalne, rytmiczno – muzyczne oraz warsztaty bibliotekarskie. W ramach funkcjonowania biblioteki prowadzona jest działalność kulturalno – oświatowa oparta na współpracy z partnerami społecznymi.

CKSiT jest organizatorem, bądź współorganizatorem imprez, które na stałe wpisały się w kalendarz wydarzeń Gminy Pruchnik, są to, m.in.:

- biegi o memoriał bł. Ks. Bronisława Markiewicza,
- rajd rowerowy im gen. Marka Papały,
- jarmark sztuki ludowej „Pruchnickie Sochaczki”
- Dni Pruchnika,
- dożynki gminne,
- Rajd pieszy szkół im. Jana Pawła II,
- Harce rowerowe.

5.3 Służba zdrowia

Według danych przekazanych przez ośrodek zdrowia „Panaceum Pruchnik” sp. z o. o. sp. komandytowa najczęstszymi problemami zdrowotnymi mieszkańców gminy są:

- nadciśnienie tętnicze,
- choroby wieńcowe,
- zwyrodnienia stawów,
- zwyrodnienia kolan, stawów biodrowych, kręgosłupa,
- miażdżyca uogólniona,
- astma oskrzelowa.

W ramach profilaktyki dzieci i młodzieży wykonywane są szczepienia wg kalendarza szczepień.

Zasoby kadrowe stanowi: 4 lekarzy, w tym: lekarz specjalista chorób wewnętrznych, lekarz specjalista medycyny rodzinnej, medycyny ogólnej, endokrynolog, pediatra, lekarz specjalista medycyny rodzinnej, pediatra, lekarz specjalista medycyny rodzinnej, pediatra. 9 pielęgniarek, w tym 7 pielęgniarek środowiskowo-rodzinnych, 1 pielęgniarka zabiegowa, 1 pielęgniarka w środowisku nauczania, dwie położne środowiskowo-rodzinne.

Liczba udzielonych świadczeń medycznych na 1000 mieszkańców 68,5.

5.4 Pomoc społeczna

Ośrodek Pomocy Społecznej w Pruchniku jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną i budżetową utworzoną do realizowania zadań własnych i zadań zleconych Gminie z zakresu pomocy społecznej. Zadaniem Ośrodka jest:

- umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji;
- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb życiowych i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz doprowadzenia do możliwie pełnego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ze środowiskiem.

Ośrodek realizuje zadania w zakresie pomocy społecznej zlecone samorządowi gminnemu i zadania własne w trybie określonym przepisami ogólnie obowiązującymi. Realizując zadania pomocy społecznej OPS współpracuje z różnymi instytucjami w celu pomocy podopiecznym, m.in. z: Urzędem Miejskim, policją, szpitalami, GKRPA, szkołami, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, sądem, kuratorami sądowymi, PCPR, Powiatowym Urzędem Pracy, ZUS, KRUS, US, zakładami karnymi, ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, ośrodkami szkolno-wychowawczymi, Zespołami Interdyscyplinarnymi ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, kościołem, organizacjami pozarządowymi, służbą zdrowia, prokuraturą.

W roku 2020 w kadra ośrodka pomocy społecznej liczyła 14 osób w tym: kierownik, 4 pracowników socjalnych, pozostali pracownicy 9 osób. Spośród zatrudnionych w ośrodku pomocy społecznej pracowników 13 posiada wykształcenie wyższe, 1 wykształcenie średnie. Specjalizację I i II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiada 1 pracownik socjalny. Wśród pracowników 2 osoby posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

W 2020 roku pomocą OPS objęto 266 rodzin, a w nich 775 osoby. Świadczenia pieniężne przyznano ogółem 152 rodzinom.

Tabela 7. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Rok	2018	2019	2020
Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia			
Liczba osób	1023	876	775
Osoby, którym przyznano świadczenie			

Liczba osób W tym:	458	411	359
Osoby długotrwale korzystające	291	244	205
Wiek 0-17	278	244	191
Wiek produkcyjny	152	140	142
Wiek poprodukcyjny	30	27	26
Liczba rodzin	286	252	229
Liczba osób w rodzinach	899	772	663

W latach 2018-2020 liczba osób, którym udzielono z pomocy i wsparcia systematycznie zmniejszała się. W 2020 roku była o 24% mniejsza w stosunku do roku 2018.

Tabela 8. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
<i>osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne</i>			
Liczba osób ogółem	168	148	154
Liczba rodzin	163	142	152
<i>osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne</i>			
Liczba osób ogółem	294	264	208
Liczba rodzin	156	140	116

W latach 2018-2020 liczba świadczeniobiorców korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych pomocy społecznej sukcesywnie malała.

Jedną z form pomocy oferowaną przez OPS jest praca socjalna świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Jest ona ukierunkowana na przywrócenie utraconej lub ograniczonej zdolności samodzielnego funkcjonowania osoby lub rodziny i świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na uzyskiwany dochód. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny, w którym opracowuje się ocenę sytuacji osoby lub rodziny oraz formułuje cele, które ma osiągnąć osoba lub rodzina dla przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej.

Pracownicy socjalni pomagają również osobom i rodzinom w załatwianiu spraw urzędowych, m.in.: rent, emerytur, zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności, uzyskania alimentów. Uczestniczą w rozwiązywaniu problemów środowisk zagrożonych uzależnieniami, środowisk będących w konflikcie z prawem, bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz rodzin dotkniętych innymi problemami, środowisk

z przemocą.

Tabela 9. Liczba rodzin objętych pracą socjalną ogółem w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	286	252	229
Praca socjalna ogółem	140	125	115
Liczba kontraktów socjalnych (ogółem)	0	0	0

Dane zawarte w tabeli pokazują liczbę rodzin objętych pracą socjalną w latach 2018-2020. OPS realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.). W ramach wypłaconych świadczeń wypłacono: zasiłek rodziny wraz z dodatkami, zasiłek dla opiekuna, specjalny zasiłek opiekuńczy, świadczenia pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie rodzicielskie, jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka oraz opłacano składki emerytalno - rentowe oraz zdrowotne od świadczeń rodzinnych. Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Liczba wypłacanych zasiłków rodzinnych w latach 2018-2020 sukcesywnie zmniejszała się.

Tabela 10. Zasiłki rodzinne w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Zasiłek rodzinny (liczba rodzin)	489	432	382
Kwota wypłaconych świadczeń w zł	1 412 859,63	1 265 057,44	1 140 435

W zakresie realizacji ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407) wypłacane są świadczenia wychowawcze 500+. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin otrzymujących świadczenie wzrosła o 46%, związane jest to ze zmianami wprowadzonymi w Programie „Rodzina 500+”, od 1 lipca 2019 roku świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18 roku życia, bez względu na dochody uzyskiwane przez rodzinę.

Tabela 11. Świadczenia wychowawcze 500 + wypłacane w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba rodzin	691	944	1008
Kwota wypłaconych świadczeń w zł	7 714 391	8 872 077,80	10 627 972

OPS w Pruchniku wykonuje zadania wynikające z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 poz. 877). Na podstawie przepisów tej ustawy realizowane jest wsparcie materialne dla osób uprawnionych do alimentów poprzez przyznawanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego. W ostatnich trzech latach zmniejszyła się liczba osób korzystających ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Tabela 12. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba osób	61	53	47
Liczba rodzin	35	30	27
Kwota świadczeń z funduszu alimentacyjnego w zł	286 598	244 654	232 390

Realizacja Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz „Posilek w szkole i w domu” w latach 2018-2020 przebiegała w dwóch formach: bezpłatne posiłki oraz zasiłki celowe dla rodzin na zakup żywności. Na przestrzeni lat malała liczba osób objętych tą formą pomocy.

Tabela 13. Świadczenia przyznane w zakresie realizacji programów wieloletnich „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz „Posilek w szkole i w domu”. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
<i>Zasiłek celowy</i>			
Liczba osób	103	78	98
Kwota świadczeń w złotych	38 530	34 341	53 275
<i>Posilek</i>			
Liczba osób	281	251	198
Kwota świadczeń w złotych	189 345	215 621	104 965

OPS realizuje również ustawowo odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej mieszkańców z terenu Gminy Pruchnik. W 2018 roku pomocą w formie opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej objęto 12 osób, w 2019 r. 12 osób, w 2020 r. 11 osób.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, jest to forma wsparcia z pomocy społecznej przyznawana w formie decyzji na podstawie wywiadu środowiskowego zgodnie z art. 50 ustawy o pomocy społecznej. Usługi przysługują osobom starszym, chorym, niepełnosprawnym, samotnym, które mają trudności w prawidłowym funkcjonowaniu w swoim środowisku. Osoby korzystające z usług opiekuńczych ponoszą

odpłatność w zależności od uzyskiwanych dochodów. W 2018 i w 2019 roku usługami opiekuńczymi objęto po 6 osób, w 2020 roku usługami opiekuńczymi objęto 5 osób.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Pruchniku

ŚDS w Pruchniku jest jednostką organizacyjną Gminy Pruchnik, która realizuje zadania zlecone gminie przez administrację rządową ustawą o ochronie zdrowia psychicznego w ramach pomocy społecznej. Działalność Środowiskowego Domu Samopomocy finansowana jest ze środków na zadania zlecone przekazane przez Wojewodę Podkarpackiego.

ŚDS jest Domem Typu A,B,C, przeznaczony dla osób pełnoletnich obojga płci, w tym:

- przewlekłe psychicznie chorych;
- z niepełnosprawnością intelektualną;
- wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych.

ŚDS w Pruchniku jest placówką pobytu dziennego, czynną od poniedziałku do piątku w godzinach od 7 00 do 16 00. Celem działalności Domu jest poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych, zapewnienie im holistycznego wsparcia w każdej sferze życia. Cele te realizowane są poprzez kompleksowe usługi w ramach indywidualnych lub grupowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. O dnia 01.09.2019 roku funkcjonuje filia ŚDS w Pruchniku, dla osób z wieloraką niepełnosprawnością sprzężoną. Filia zajmuje II kondygnację i poddasze budynku położonego przy ul. Szkolnej nr 10 w Pruchniku. Filia wchodzi w skład struktury organizacyjnej ŚDS.

Dzienny Dom Senior WIGOR w Pruchniku

Dzienny Dom jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu, działającą w formie jednostki budżetowej. Dzienny Dom zapewnia wsparcie seniorom nieaktywnym zawodowo w wieku powyżej 60 roku życia. Realizowane usługi dostosowane są do potrzeb seniorów świadczone w zakresie:

- usług opiekuńczych,
- terapii zajęciowej grupowej i indywidualnej dla podtrzymania kondycji psychofizycznej,
- usług rehabilitacyjnych,
- zapewnienia posiłku,
- poradnictwa specjalistycznego,

- zaspokojenia potrzeb towarzyskich, rekreacyjnych – kulturalnych.

Dzienny Dom odpowiedzialny jest za realizację zadań wynikających z Programu Wieloletniego „Senior – WIGOR” na lata 2015-2020. Liczba osób skierowanych do Domu na podstawie decyzji (stan 31.12.2018 r.) – 20 osób. Liczba miejsc regulaminowych i dotowanych – 15.

Klub Senior + w Hawłowicach

Klub Senior + ma na celu zapewnić grupie seniorów wsparcie oraz szeroką ofertę aktywizacyjną i prozdrowotną obejmującą dziedziny edukacji, aktywności społecznej, aktywności ruchowej, rekreacji, aktywności kulturalnej oraz zdrowego starzenia się. Klub Senior + funkcjonuje 7 godzin dziennie trzy razy w tygodniu. Seniorzy mogą skorzystać z pomieszczenia ogólnodostępnego (sala spotkań), aneksu kuchennego, pomieszczenia do utrzymania aktywności ruchowej, sali do terapii manualnej oraz z toalet i pralni.

Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii

Podstawą prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w Gminie jest ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii. Zgodnie z przepisami wyżej wymienionych ustaw samorząd gminny zobowiązany jest do prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu oraz przeciwdziałania narkomanii. Realizacja tych zadań prowadzona jest w postaci Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii uchwalanego corocznie przez Radę Miejską w Pruchniku. Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021 stanowi lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z nadużywania alkoholu i używania narkotyków, czego konsekwencją może być stosowanie przemocy w rodzinie, czy wykluczenie społeczne. Zadania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii wykonywane będą poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej. Gminny Program na 2021 rok określa zadania z zakresu pomocy dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz zadania związane z profilaktyką uzależnień w tym zakresie oraz wskazuje podmioty odpowiedzialne za ich realizację.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GKRPA w Pruchniku jest koordynatorem zadań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, w jej skład wchodzi osoby przeszkolone w tym zakresie. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pruchniku inicjuje działania związane z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych. Działania Komisji mają na celu zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osobom uzależnionym, podejmowanie działań w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie oraz zwiększanie zdolności osób do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi, kształtowanie zdrowego stylu życia oraz pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych. Komisja uprawniona jest do podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

W roku 2018 GKRPA prowadziła rozmowy interweniująco- motywacyjne z 6 osobami uzależnionymi od alkoholu. W 2019 roku GKRPA prowadziła rozmowy interweniująco- motywacyjne z 10 osobami uzależnionymi od alkoholu, w stosunku do 2 osób komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce, w przypadku 1 osoby komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. W 2020 roku członkowie gminnej komisji prowadzili rozmowy z 3 osobami uzależnionymi od alkoholu.

Pozostałe działania GKRPA ukierunkowane były na prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjno-informacyjnej dla dzieci, młodzieży, nauczycieli, rodziców, promowanie zdrowego stylu życia bez alkoholu i narkotyków oraz promowanie trzeźwego i bezpiecznego spędzania czasu.

Zespół Interdyscyplinarny

Zespół realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zespół powołuje Burmistrz Pruchnika w drodze zarządzenia. Zespół Interdyscyplinarny to grupa przedstawicieli z różnych instytucji, łącząca swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości jakie posiada instytucja, którą reprezentują podejmując współpracę i skoordynowane działania, mające na celu niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy na terenie Gminy Pruchnik. Do zadań Zespołu należy m.in. systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie, podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie, podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie, udzielanie profesjonalnej pomocy

ofiaram przemocy w rodzinie, oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach otrzymania pomocy w środowisku lokalnym.

W 2018 roku odbyły się 4 posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego. Powołano 9 grup roboczych, których członkowie odbyli 58 spotkań i realizowali plan działania pomocy rodzinie. Pomocą grup objęto 13 rodzin, ogółem 59 osób. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie – 25, w tym 17 kobiet, 1 mężczyzna, 7 dzieci. Procedurą Niebieskie Karty objęto 13 rodzin. Zakończono 6 procedur NK w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.

W 2019 roku odbyły się 4 posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego. Powołano 12 grup roboczych, których członkowie odbyli 68 posiedzeń. Pomocą grup objęto 18 rodzin, ogółem 61 osób. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie – 19, w tym 17 kobiet, 2 mężczyzn. Procedurą Niebieskie Karty objęto 18 rodzin. Zakończono 9 procedur NK w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy oraz 2 na skutek rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

W 2020 roku odbyło się 1 posiedzenie Zespołu Interdyscyplinarnego. Powołano 9 grup roboczych, których członkowie odbyli 58 posiedzeń. Pomocą grup objęto 16 rodzin, ogółem 38 osób. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie – 38, w tym 15 kobiet, 17 mężczyzn, 6 dzieci. Procedurą Niebieskie Karty objęto 16 rodzin. Zakończono 11 procedur NK w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy oraz 2 na skutek rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

5.5 Bezpieczeństwo publiczne

Policja

Gmina Pruchnik obsługiwana jest przez Komisariat Policji w Pruchniku, gdzie służbę pełni 14 funkcjonariuszy. Komisariat Policji w Pruchniku realizuje i wdraża na bieżąco akcje i programy prewencyjne i profilaktyczne mające na celu zapobieganie przestępczości, m.in. „Bezpieczeństwo w szkole”, „Przeciw nienawiści”, „Ograniczyć wandalizm”, „Ostrożnie pies”, „Cyberbezpieczni”, „Bezpieczny senior”.

Tabela 14. Liczba odnotowanych zdarzeń na terenie Gminy Pruchnik w latach 2018-2020. Źródło: dane Komisariat Policji w Pruchniku.

Wybrane kategorie	2018	2019	2020
Kradzież	3	3	6
Włamanie	2	5	8
Rozbój	0	0	1
Uszkodzenie mienia	1	2	2
Oszustwo, w tym internetowe	7	2	2
Przywłaszczenie	2	1	0
Groźba karalna	2	3	4
Prowadzenie pojazdu mechanicznego pod wpływem alkoholu	11	8	18
Jazda rowerem pod wpływem alkoholu	3	1	1
Niestosowanie się do zakazu sądowego	0	1	3
Uszkodzenie ciała	3	1	2
Pobicie	2	1	0
Przestępstwa narkotykowe	1	5	3

Biorąc pod uwagę kategorie przestępstw popełnionych w rewirze, najczęściej dotyczyło prowadzenia pojazdu mechanicznego pod wpływem alkoholu.

Ochotnicza Straż Pożarna

Na terenie Gminy funkcjonuje 11 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, w tym jedna OSP PruchnikI włączona do KSRG. Jednostki zrzeszają łącznie 530 strażaków ochotników, w tym członków zwyczajnych – 460 (w tym 37 kobiet), członków honorowych – 47, wspierających – 23.

Jednostki OSP:

- OSP Hawłowice,
- OSP Jodłówka,
- OSP Jodłówka Parcelacja,
- OSP Kramarzówka,
- OSP Pruchnik I,
- OSP Pruchnik II,
- OSP Pruchnik III,
- OSP Rozbórz Długi,

- OSP Rozbórz Okrągły,
- OSP Rzeplin,
- OSP Świebodna.

5.6 Rekreacja i sport

Gmina Pruchnik dysponuje rozbudowaną i nowoczesną bazą sportową. Do najważniejszych obiektów na terenie gminy Pruchnik należy zaliczyć:

- stadion sportowy w Pruchniku wyposażony w zaplecze lekkoatletyczne i sztuczną bieżnię,
- cztery boiska piłkarskie,
- boisko ze sztuczną nawierzchnią „Moje boisko - Orlik”
- place zabaw
- siłownię zewnętrzne.
- cztery hale sportowe.

Na terenie gminy działalność prowadzą następujące kluby sportowe:

- Ludowy Klub Sportowy START Pruchnik,
- Ludowy Klub Sportowy STRUMYK Hawłowice,
- Ludowy Klub Sportowy NAFTA-GAZ Jodłówka,
- Ludowy Klub Sportowy HURAGAN Rozbórz Długi,
- KTS Strażak Pruchnik,
- Sekcja Piłki Siatkowej - SPS Pruchnik,
- Uczniowski Klub Sportowy START.

5.7 Organizacje społeczne

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Rada Miejska w Pruchniku corocznie uchwała Program współpracy Gminy Pruchnik z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Przedmiotowy program określa kierunki, obszary, formy współpracy jednostki samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi, priorytetowe zadania publiczne realizowane w ramach współpracy Gminy Pruchnik z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi

działalność pożytku publicznego na jego terenie lub na rzecz jego mieszkańców, okres realizacji programu, sposób realizacji i oceny programu, wysokość środków przeznaczonych na realizację programu, informację o sposobie tworzenia programu oraz o przebiegu konsultacji, tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych do opiniowania ofert w otwartych konkursach ofert.

Roczny Program Współpracy Gminy Pruchnik z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2021 został przyjęty Uchwałą NR XX/140/2020 Rady Miejskiej w Pruchniku z dnia 16 listopada 2020 r. Celem głównym programu jest włączenie sektora pozarządowego w realizację zadań priorytetowych Gminy Pruchnik na rzecz społeczności lokalnej oraz budowanie partnerstwa pomiędzy samorządem gminnym a organizacjami.

W ramach otwartych konkursów na wspieranie zadań publicznych i kultury fizycznej, w 2018 roku udzielono dotacji organizacjom sportowym w kwocie 254000 zł, w 2019 roku gmina wsparła organizacje sportowe kwotą 269966 zł, w 2020 roku gmina dofinansowała organizacje sportowe kwotą 269966 zł.

Na terenie gminy działają następujące organizacje pozarządowe:

- Jednostki OSP,
- Kluby sportowe,
- Pruchnickie smaki – misją społeczną przedsiębiorstwa jest: reintegracja zawodowa i społeczna osób w trudnej sytuacji, w szczególności kobiet, wspieranie inicjatyw lokalnych finansowo, merytorycznie i organizacyjnie, stwarzanie możliwości aktywizacji społeczności lokalnej poprzez tworzenie miejsc pracy, wspieranie rozwoju osobistego oraz zawodowego osób potrzebujących.

6. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy

6.1 Analiza problemów społecznych Gminy Pruchnik na podstawie danych instytucji

Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy finansowej w latach 2018-2020 okazały się: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego i alkoholizm.

Tabela 15. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

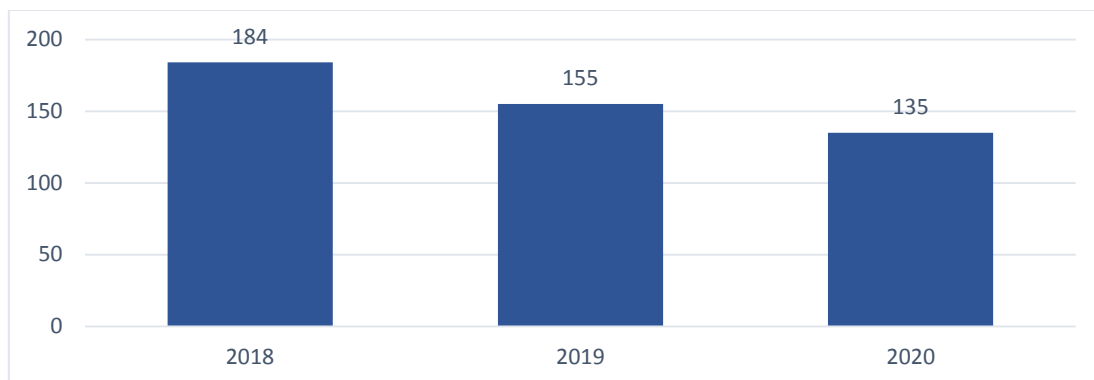
POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN		
	2018	2019	2020
Ubóstwo	184	155	135
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	1	1	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	56	46	37
W tym: Wielodzietność	52	42	35
Bezrobocie	149	125	106
Niepełnosprawność	90	82	73
Długotrwała lub ciężka choroba	71	57	51
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	49	38	41
Przemoc w rodzinie	13	17	16
Alkoholizm	34	30	35
Narkomania	0	0	0
Trudności adaptacyjne po opuszczeniu zakładu karnego	1	1	5
Zdarzenie losowe	1	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	0
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	1	0

Ubóstwo

Najczęstszym powodem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Pruchnik korzystających z pomocy społecznej jest ubóstwo. W latach 2018-2020 najwięcej rodzin w Gminie Pruchnik uzyskało świadczenia z tego tytułu. Ubóstwo jest określane jako stan uwarunkowany najczęściej niewystarczającą wysokością dochodów. Brak dochodów uniemożliwia zaspokajanie potrzeb, zarówno biologicznych, jak i uczestnictwa w życiu społecznym, a przy utrzymującym się długim okresie występowania niedostatku, stanowi zagrożenie wykluczenia społecznego. Problem ubóstwa często wiąże się z innymi czynnikami takimi, jak bezrobocie, choroby, dysfunkcyjność rodzin czy alkoholizm.

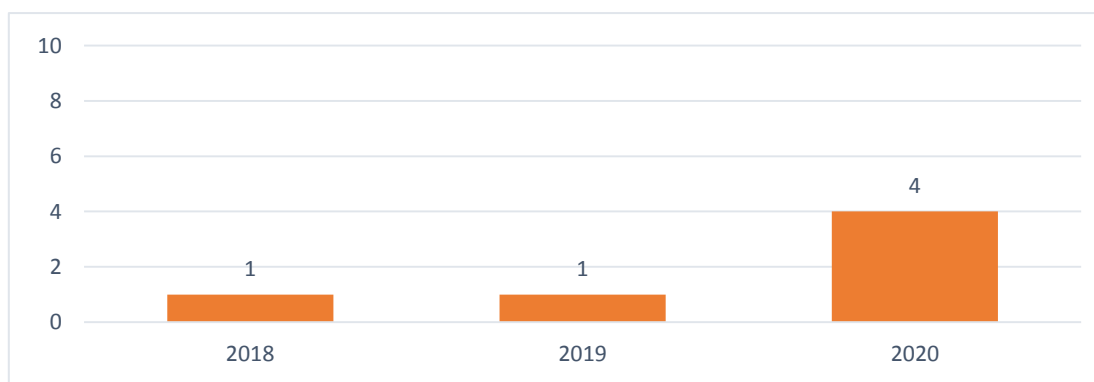
Jak ilustruje poniższy wykres liczba beneficjentów pomocy społecznej, którym udzielono wsparcia z powodu ubóstwa systematycznie zmniejszała się. W roku 2020 liczba beneficjentów była mniejsza o 27% w stosunku do roku 2018.

Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Z problemem ubóstwa ściśle związany jest problem bezdomności. W latach 2018-2020 kilka rodzin otrzymało wsparcie z tego tytułu. W roku 2018 była to 1 rodzina, w 2019 r. 1 rodzina, a w 2020 r. 4 rodziny.

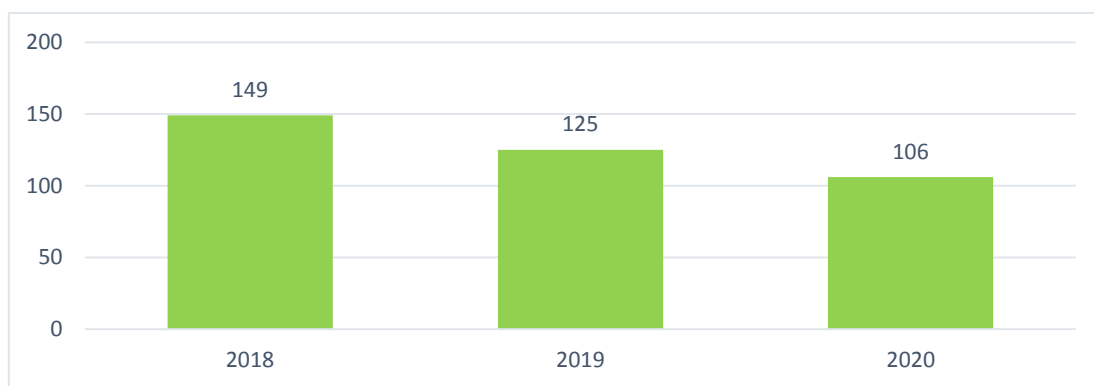
Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezdomności w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Bezrobocie

Następnym powodem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Pruchnik korzystających z pomocy społecznej są problemy wynikające z bezrobocia. Należy zauważyć, że liczba świadczeniobiorców na przestrzeni trzech lat stale malała. W 2020 roku liczba beneficjentów była mniejsza o 29% w stosunku do roku 2018.

Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

W roku 2020 odnotowano wzrost liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych z terenu gminy Pruchnik, ma to związek z sytuacją epidemiologiczną w kraju i wprowadzonymi obostrzeniami.

Tabela 16. Bezrobocie w Gminie Pruchnik w latach 2018-2020. Źródło:

Rok	2018	2019	2020
Liczba bezrobotnych ogółem	651	505	571
mężczyźni	265	208	241
kobiety	386	297	330

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił w 2020 roku 9,5%. Udział procentowy bezrobotnych kobiet w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2020 roku wynosił 11,9% i był wyższy od wskaźnika określającego bezrobotnych mężczyzn, który wynosił 7,4%.⁵

Jak wskazują dane porównawcze, poziom bezrobocia w powiecie Jarosławskim jest wyższy od średniej wojewódzkiej i średniej krajowej.

Tabela 17. Stopa bezrobocia w powiecie jarosławskim, województwie podkarpackim oraz kraju w latach 2018-2020. Źródło: GUS <https://bdl.stat.gov.pl>

Rok	2018	2019	2020
powiat jarosławski	12,1%	10,0%	11,5%
województwo podkarpackie	8,7%	7,9%	9,1%
Polska	5,8%	5,2%	6,2%

W 2020 roku stopa bezrobocia w Polsce wzrosła, co spowodowane jest pandemią COVID-19, która wpływa negatywnie na aktywność gospodarczą. Brak możliwości wykonywania przez niektóre podmioty swoich usług, będzie wpływać na zwiększoną liczbę upadających firm,

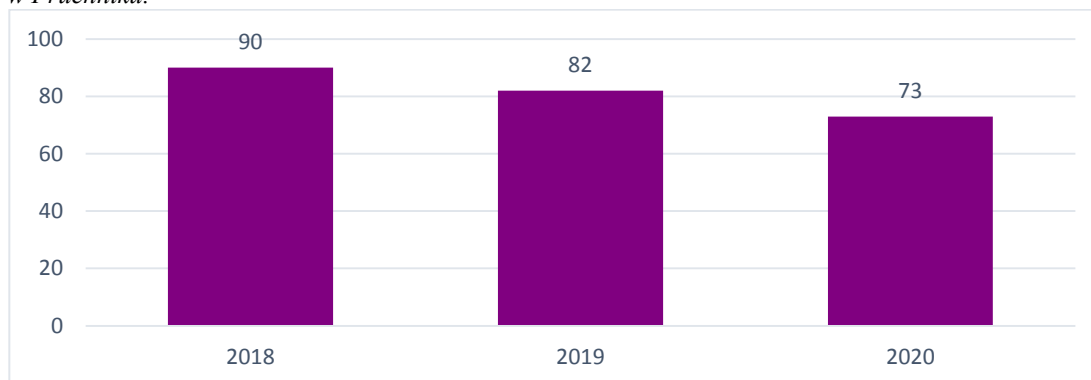
⁵ GUS <https://bdl.stat.gov.pl>

a co za tym idzie na wzrost liczby osób bezrobotnych.

Niepełnosprawność

Kolejnym powodem trudnej sytuacji życiowej beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Pruchnik, są problemy wynikające z niepełnosprawności. Liczba świadczeniobiorców korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020 zmniejszyła się o 19%.

Wykres 12. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020. Źródło: OPS w Pruchniku.

W latach 2018-2020 Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jarosławiu wydał następującą liczbę orzeczeń o niepełnosprawności (dot. dzieci do 16 r.ż.) oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dot. osób po 16 r.ż.) dla mieszkańców gminy Pruchnik.

Tabela 18. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane dla mieszkańców gminy Pruchnik w latach 2018-2020. Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jarosławiu.

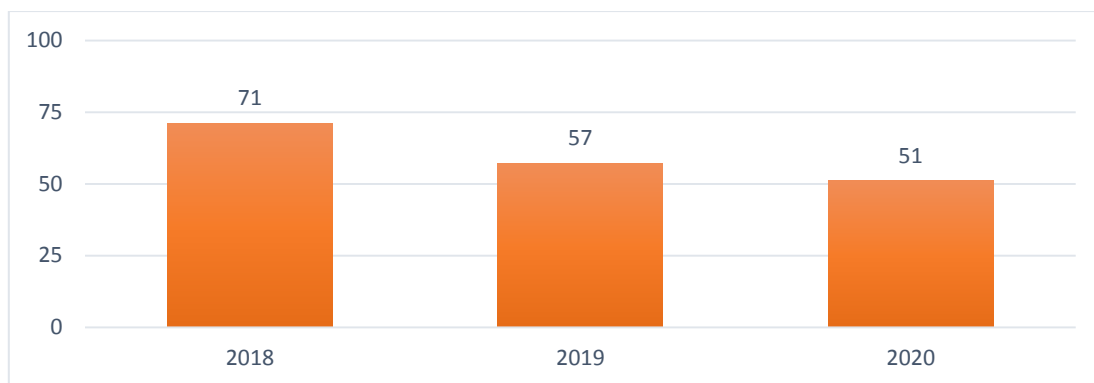
wyszczególnienie		Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia)	Orzeczenia o niepełnosprawności (dla osób do 16 roku życia)
2018	Pruchnik gmina wiejska	50	3
	Pruchnik miasto	50	3
	Pruchnik obszar wiejski	129	42
2019	Pruchnik gmina wiejska	105	17
	Pruchnik miasto	105	17
	Pruchnik obszar wiejski	158	37
2020	Pruchnik gmina wiejska	96	5
	Pruchnik miasto	96	5
	Pruchnik obszar wiejski	119	33

W roku 2020 zmniejszyła się liczba wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności sytuacja ta spowodowana jest pandemią COVID-19 i wprowadzonymi obostrzeniami i ograniczeniami na terenie kraju.

Długotrwała lub ciężka choroba

Następnym powodem pod względem liczby rodzin pobierających świadczenia z pomocy społecznej są problemy wynikające z długotrwałej lub ciężkiej choroby. Jak ilustruje poniższy wykres, liczba beneficjentów pomocy społecznej, którym udzielono wsparcia z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020 zmniejszyła się o 28%.

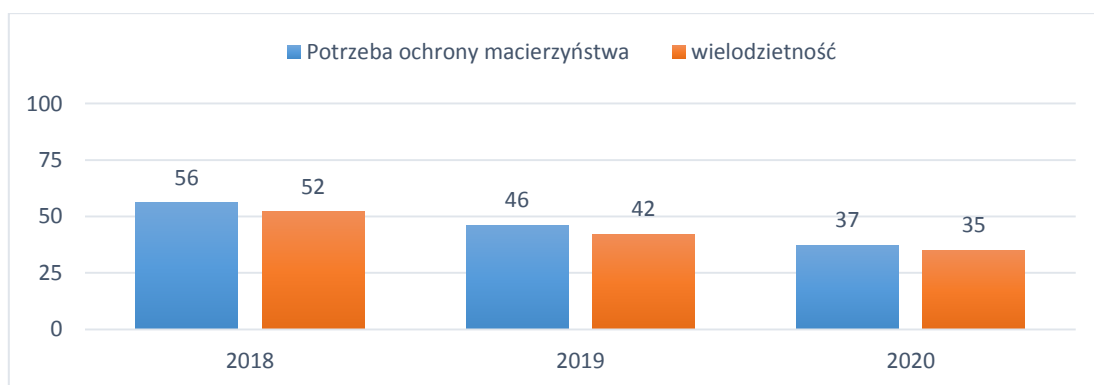
Wykres 13. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Potrzeba ochrony macierzyństwa

Na przestrzeni trzech lat liczba rodzin otrzymujących wsparcie z tytułu ochrony macierzyństwa zmniejszyła się 34%.

Wykres 14. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

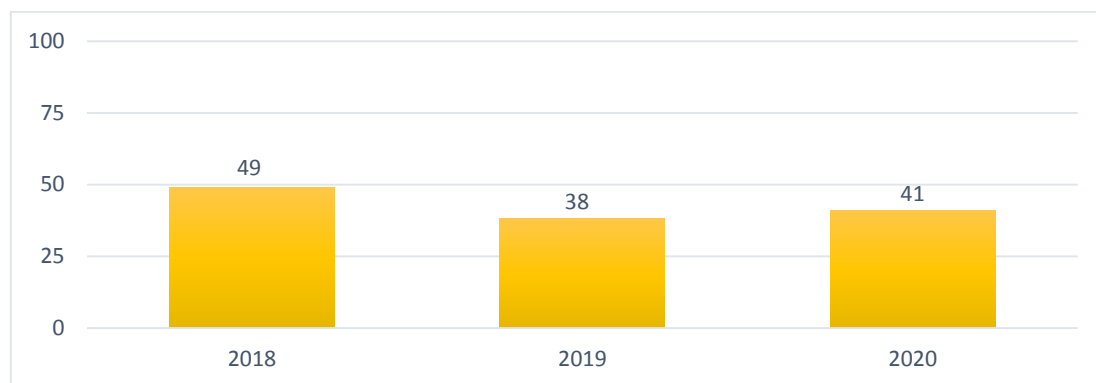

Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Powodem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Pruchnik korzystających z pomocy społecznej są także problemy wynikające z ich bezradności w sprawach opiekuńczo

wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Ilość rodzin objętych pomocą z tego tytułu w latach 2018-2020 była zmienna.

Wykres 15. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych OPS zapewnia wsparcie asystenta rodziny. W roku 2018 OPS zatrudniał dwóch asystentów rodziny, w 2019 i 2020 roku – jednego. Szczegółowe zadania asystenta określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2020 poz. 821). Asystent rodziny pracuje z rodziną w oparciu o plan pracy z rodziną. W latach 2018 – 2020 opieką asystenta rodziny corocznie objętych było 15 rodzin.

Tabela 19. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Rodzaj rodziny	Liczba rodzin		
	2018	2019	2020
Rodziny ogółem	316	292	266
Rodziny jednoosobowe	-	89	91
Rodziny wieloosobowe	-	158	136

Na przestrzeni trzech lat liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej zmniejszyła się o 16%.

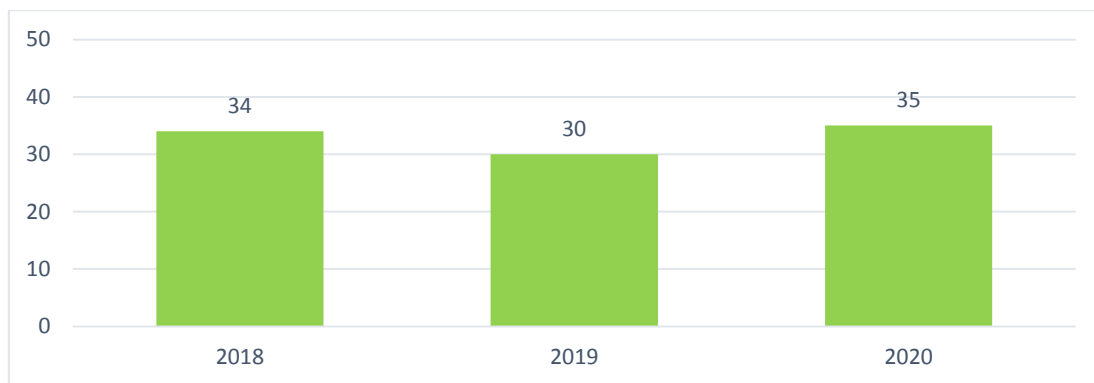
Dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej zapewnia się pieczę zastępczą, którą organizuje powiat. Rodzinną formą pieczy jest rodzina zastępcza, natomiast instytucjonalną są placówki opiekuńczo – wychowawcze.

Alkoholizm

Kolejnym powodem udzielania pomocy w Gminie Pruchnik są problemy rodzin, w których występuje uzależnienie od alkoholu. Nadużywanie alkoholu wpływa zarówno na stan zdrowia

osoby uzależnionej, ale także powoduje występowanie przestępczości i przemocy. W latach 2018-2018 liczba rodzin otrzymujących wsparcie z powodu alkoholizmu była zmienna, w 2019 roku zmniejszyła się o 12 % w stosunku do roku 2018, natomiast w 2020 roku znowu wzrosła o 17% w porównaniu do roku 2019.

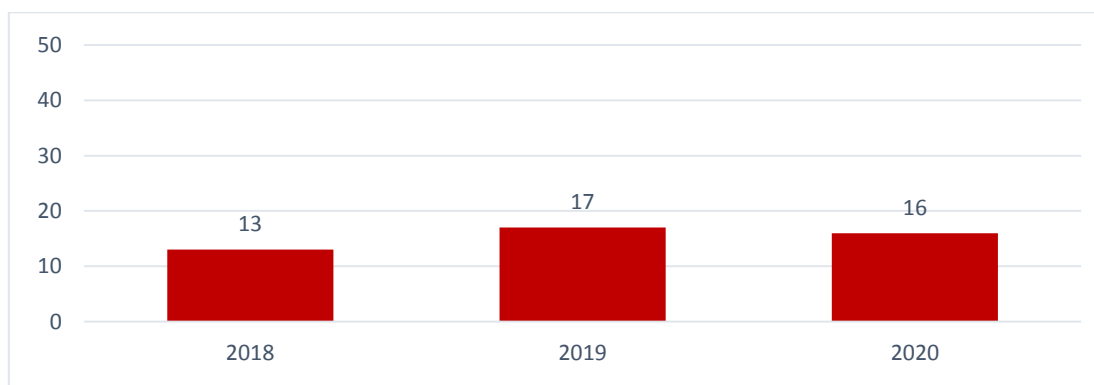
Wykres 16. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu alkoholizmu w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Przemoc w rodzinie

Powodem udzielania pomocy rodzinom w Gminie Pruchnik są problemy rodzin, w których występuje przemoc domowa. Pracownicy socjalni OPS systematycznie monitorowali sytuację w zagrożonych rodzinach. Wszystkie rodziny, w których występowało podejrzenie przemocy domowej zostały objęte pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego. W latach 2018-2020 wzrosła liczba rodzin w Gminie Pruchnik otrzymujących pomoc z tego tytułu.

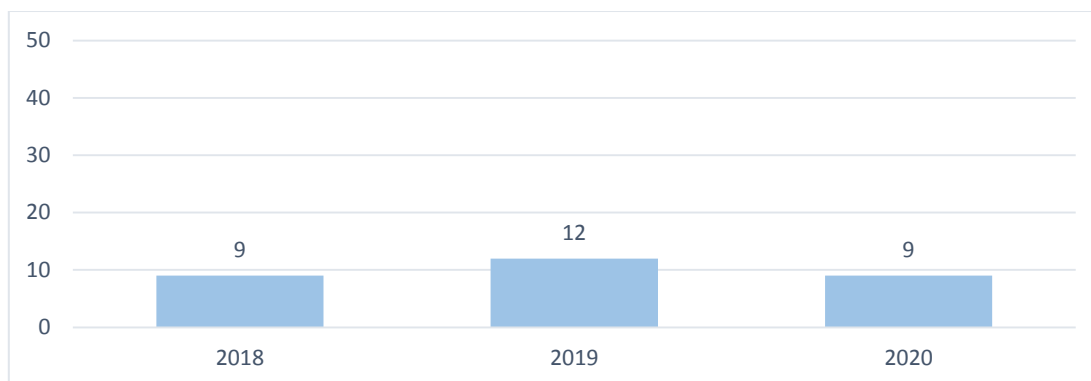
Wykres 17. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu przemocy domowej w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Działania zmierzające do przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane są poprzez procedurę „Niebieska Karta”, która obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Procedura ma charakter interwencyjny, zostaje wszczęta w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia przemocy w rodzinie poprzez wypełnienie „Niebieskiej Karty – A”. Podmiotami

uprawnionymi do uruchomienia procedury są jednostki pomocy społecznej, GKRPA, policja, placówki oświaty i ochrony zdrowia. Poniższy wykres przedstawia liczbę rodzin wobec których wszczęto procedurę Niebieskich Kart w latach 2018-2020.

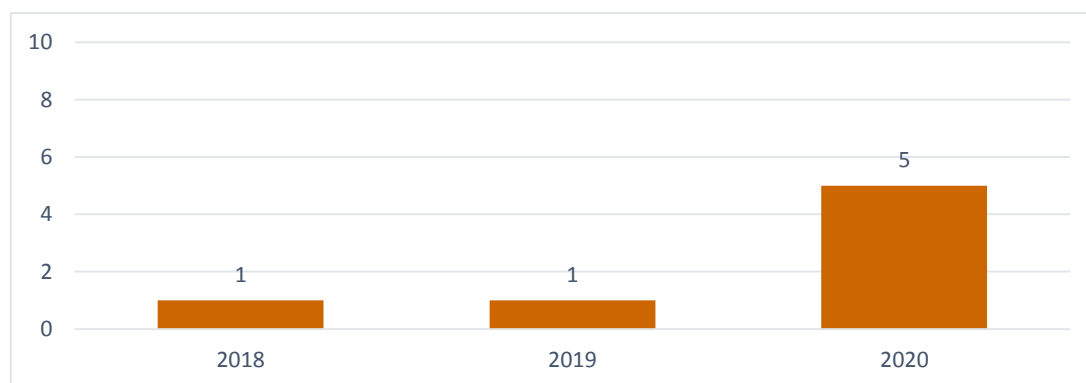
Wykres 18. Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę Niebieskich Kart w latach 2018-2020. Źródło: Dane OPS w Pruchniku.

Trudności adaptacyjne po opuszczeniu zakładu karnego

Wśród beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Pruchnik znajdują się rodziny, których członkowie mają problemy wynikające z trudności adaptacyjnych po opuszczeniu zakładu karnego. Działania wobec osób przebywających w zakładach karnych oraz je opuszczających podejmowane są przez instytucje działające w różnych obszarach: sądownictwo, służba więzienna, publiczne służby zatrudnienia, pomoc społeczna oraz sektor pozarządowy. Dla zapewnienia skuteczności wsparcia istotne jest zdiagnozowanie sytuacji tych osób oraz opracowanie modelu współpracy międzyinstytucjonalnej oraz międzysektorowej na rzecz ich wspierania. W Gminie Pruchnik w latach 2018-2020 kilka rodzin otrzymało wsparcie z tytułu trudności adaptacyjnych osób po opuszczeniu zakładu karnego.

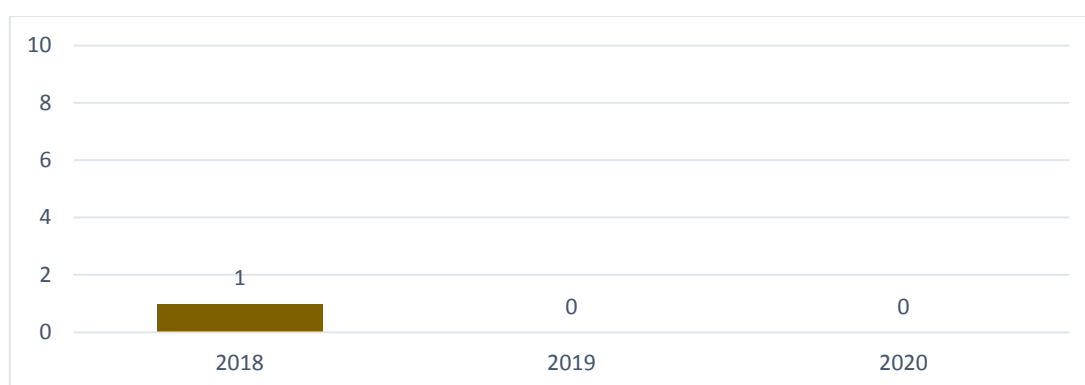
Wykres 19. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu trudności adaptacyjnych po opuszczeniu zakładu karnego w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Zdarzenie losowe

Zdarzeniem losowym jest splot nieoczekiwane występujących wydarzeń, które negatywnie wpływają na stan psychiczny lub fizyczny osoby. Zdarzeniem losowym jest także sytuacja, kiedy jedna osoba doznała pewnej szkody na skutek działań wykonanych przez drugą osobę. W związku ze stratami poniesionymi w wypadku zdarzenia losowego osoba lub rodzina poszkodowana może starać się o zasiłek celowy niezależnie od tego, czy korzysta ze świadczeń z pomocy społecznej. W Gminie Pruchnik pomoc z tego tytułu w 2018 roku 1 rodzina.

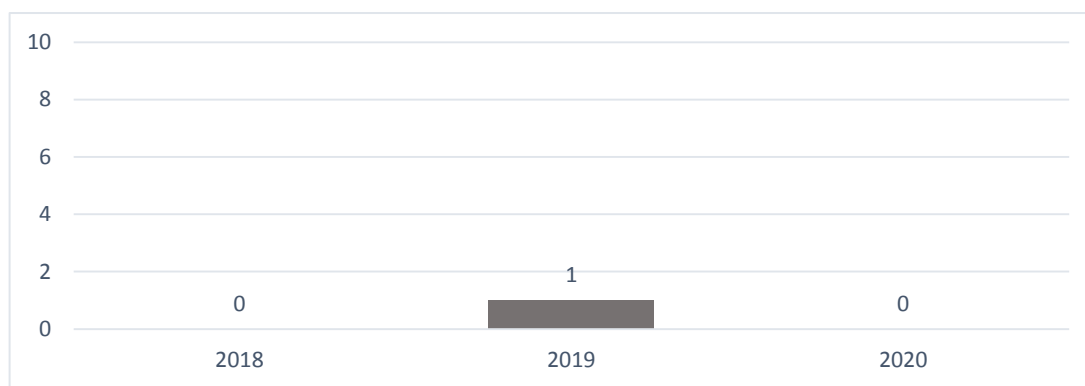
Wykres 20. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu zdarzenia losowego w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

Kłęska żywiołowa lub ekologiczna

Kłęską żywiołową jest zjawisko naturalne, działanie sił natury, które powoduje szkody na określonym terenie, mogą nią być na przykład ulewne deszcze prowadzące do powodzi, wysokie temperatury powietrza powodujące suszę, silne wiatry wywołujące huragany, trąby powietrzne. Kłęska ekologiczna to trwałe uszkodzenie dużego obszaru przyrodniczego, które ma negatywny wpływ na zdrowie lub życie człowieka. Powstałych uszkodzeń nie można cofnąć. Przykładem kłęski ekologicznej może być rozwój pasożytów na terenie upraw warzyw, kwaśne deszcze powodujące zniszczenie lasów. Ustawa o pomocy społecznej daje możliwość udzielenia pomocy osobom, które doznały szkód ze względu na powyższe zjawiska. Osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku kłęski żywiołowej lub ekologicznej, można przyznać zasiłek celowy. Świadczenie to może być przyznane niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi. W Gminie Pruchnik w roku 2019 jedna rodzina otrzymała wsparcie z tego tytułu.

Wykres 21. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu kłęski żywiołowej lub ekologicznej w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.

6.2 Problemy i oczekiwania społeczne mieszkańców na podstawie ankiety

Ankiety ewaluacyjne stanowią nieodłączny element diagnozy problemów społecznych, pojawiających się na terenie Gminy. W badaniu kwestionariuszowym udział wzięło 50 osób (36 kobiet i 13 mężczyzn, w przypadku jednej ankiety brak wskazania). Osoby badane reprezentowały następujące kategorie:

Kategorie wiekowe:

- 13-16 lat – 0
- 17-25 lat – 1
- 26-59 lat – 31
- 60 i więcej – 17
- Brak odpowiedzi – 1

Zawód:

- uczeń – 1
- przedsiębiorca – 1
- pracownik umysłowy – 29
- pracownik fizyczny – 2
- emeryt/rencista – 17

Wykształcenie:

- podstawowe – 1
- zawodowe – 4
- średnie – 11
- policealne – 4
- wyższe – 30

Oprócz przedstawionych danych metryczkowych, respondenci zostali poproszeni w pierwszej

części ankiety o wypełnienie poniższej tabeli oceniając skalę wymienionych problemów społecznych występujących w miejscu zamieszkania. Należało zaznaczyć jedną z możliwych odpowiedzi: bardzo poważny, poważny, umiarkowany, znikomy, nie występuje.

Problemy społeczne	Bardzo poważny	Poważny	Umiarkowany	Znikomy	Nie występuje
Bezrobocie	5	12	23	10	0
Ubóstwo	1	3	24	20	2
Alkoholizm	8	12	25	5	0
Narkomania	1	2	6	29	12
Problemy mieszkaniowe	2	10	11	19	8
Zanieczyszczenie środowiska	2	9	26	10	3
Przestępczość	1	4	14	24	7
Starzenie się społeczeństwa	7	10	25	7	1
Przemoc w rodzinie	0	5	18	23	4
Niepełnosprawność	1	5	30	12	2
Bezdomność	1	0	6	22	21

Najbardziej istotne problemy, jakie wskazali respondenci (odpowiadając „Bardzo poważny” lub „Poważny”) występujące w miejscu zamieszkania, to:

- Alkoholizm (40%);
- Starzenie się społeczeństwa (34%);
- Bezrobocie (34%).

Problemy, które według ankietowanych rzadko występują w Gminie Pruchnik (odpowiedź „Znikomy” lub „Nie występuje”), to:

- Bezdomność (86%);
- Narkomania (82%);
- Przestępczość (62%).

Drugą integralną częścią ankiety były pytania odnoszące się do problemów społecznych poszczególnych grup i obszarów, tj. osób niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży, rodzin, osób starszych, obszar opieki zdrowotnej, edukacji, sportu i kultury. Poniżej przedstawiono i scharakteryzowano szczegółowo odpowiedzi na siedemnaście pytań:

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

2. Jakie problemy społeczne osób niepełnosprawnych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Brak akceptacji w środowisku (18 wskazań)
- b) Izolacja rodzinna (odrzućenie) (12)
- c) Utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. do rehabilitacji) (22)
- d) Brak oferty zajęć kulturalnych, edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych (9)
- e) Brak zorganizowanych form spędzania czasu (20)
- f) Ubóstwo i bieda (9)
- g) Bezrobocie (19)
- h) Utrudniony dostęp do usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych (15)
- i) Utrudniony dostęp do budynków użyteczności publicznej (22)
- j) Inne: 0

DZIECI I MŁODZIEŻ

3. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Brak pozytywnych wzorców i autorytetów (16)
- b) Przemoc ze strony rodziców (1)
- c) Przemoc rówieśnicza (18)
- d) Zaniedbania wychowawcze (17)
- e) Zaniedbania socjalne (niedożywienie, higiena) (3)
- f) Używanie alkoholu (19)
- g) Palenie papierosów (13)
- h) Zażywanie narkotyków, dopalaczy (4)
- i) Chuligaństwo i przestępczość (13)
- j) Brak odpowiedniego miejsca na spotkania dla młodzieży (18)
- k) Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (21)
- l) Ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (5)
- m) Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego (23)
- n) Inne: 0

RODZINY

4. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Nieporadność życiowa (37)
- b) Ubóstwo (2)
- c) Bezrobocie (15)
- d) Alkoholizm (24)
- e) Bezradność opiekuńczo-wychowawcza (16)
- f) Niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno – prawnego (14)
- g) Niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami (22)
- h) Zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych (22)
- i) Inne: 0

5. Jakiego Pana/i zdaniem są przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych?

Można wybrać kilka odpowiedzi.

- a) Ubóstwo (7)
- b) Niski poziom umiejętności wychowawczych (30)
- c) Uzależnienia (31)
- d) Przemoc w rodzinie (15)
- e) Wielodzietność (12)
- f) Niepełnosprawność/długotrwała choroba (11)
- g) Niskie dochody (16)
- h) Niepełna rodzina (20)
- i) Inne: 0

SENIORZY

6. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w gminie?

- a) tak (14 wskazań) b) raczej tak (29) c) raczej nie (3) d) nie (2) e) trudno powiedzieć (2)

7. Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Izolacja społeczna (samotność) (19)
- b) Izolacja rodzinna (odrzućenie) (14)
- c) Niepełnosprawność (17)
- d) Choroby (39)
- e) Niezdolność do samoobsługi (15)
- f) Brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu (4)
- g) Ubóstwo i bieda (8)

- h) Brak akceptacji w środowisku (6)
- i) Utrudniony dostęp do usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych (13)
- j) Utrudniony dostęp do placówek medycznych (18)
- k) Utrudniony dostęp do placówek kulturalnych (1)
- l) Inne: 0

8. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?

Można wybrać kilka odpowiedzi.

- a) Pomoc materialna (16)
- b) Wykonywanie ciężkich prac domowych (19)
- c) Dostarczanie gotowych obiadów do miejsca zamieszkania (11)
- d) Prowadzenie aktywizacji społecznej osób starszych, w tym edukacyjnej kulturalnej, sportowej, turystycznej, rekreacyjnej (11)
- e) Usługi opiekuńczo – pielęgnacyjne (23)
- f) Doradztwo i załatwianie spraw urzędowych (25)
- g) Wykonywanie wszystkich prac domowych (5)
- h) Wsparcie emocjonalne (23)
- i) Programy zdrowotne (19)
- j) Pobyt seniora w domu dziennego pobytu (8-godzinny pobyt od poniedziałku do piątku w placówce zapewniającej posiłki, zajęcia, rehabilitację ruchową, opiekę pielęgniarstwa, miejsce do wypoczynku, towarzystwo innych seniorów) (10)
- k) Możliwość uczestnictwa w klubie seniora (8)
- l) Uczestnictwo w zajęciach edukacyjnych, kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych (9)
- m) Inne: 0

OPIEKA ZDROWOTNA

9. Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Długie oczekiwania w kolejce (46)
- b) Długi okres oczekiwania na usługi medyczne (odległe terminy wizyt) (36)
- c) Krótkie godziny przyjęć (4)
- d) Mała liczba lekarzy specjalistów (48)
- e) Ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych (15)
- f) Inne: Niefunkcjonująca rejestracja telefoniczna.

EDUKACJA

10. Jak ocenia Pan/i infrastrukturę edukacyjną w gminie?

- a) bardzo dobrze (11) b) dobrze (20) c) ani dobrze, ani źle (19) d) źle (0)

11. Czy ilość żłobków/przedszkoli/szkół w gminie jest wystarczająca?

- a) tak (14) b) nie (20) c) nie wiem (16)

12. Czy oferta edukacyjna jest przystosowana do osób niepełnosprawnych?

- a) tak (18) b) nie (7) c) nie wiem (25)

13. Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Niedostateczny dostęp do placówek wychowania przedszkolnego (23)
- b) Brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki (27)
- c) Niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne (29)
- d) Brak żłobków (27)
- e) Brak stołówek szkolnych (3)
- f) Niedostateczna oferta zajęć pozalekcyjnych (25)
- g) Inne: Brak zgody pomiędzy urzędnikami, a nauczycielami co wpływa na dzieci.
Sytuacja nie do przyjęcia. Wewnętrzne rozgrywki i kumoterstwo.

SPORT I KULTURA

14. Czy na terenie gminy jest wystarczająca liczba obiektów rekreacyjnych i sportowych?

- a) tak (31) b) nie (10) c) nie wiem (9)

15. Czy w gminie organizowane są imprezy/wydarzenia o charakterze kulturalnym?

- a) tak (40) b) nie (3) c) nie wiem (7)

16. Czy w gminie jest wystarczająca liczba obiektów obsługujących imprezy/wydarzenia kulturalne?

- a) tak (22) b) nie (13) c) nie wiem (15)

17. Czy organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje, itp.) angażują się społecznie, np. udzielając pomocy potrzebującym lub organizując wydarzenia sportowe i kulturalne?

- a) tak (17) b) nie (8) c) nie wiem (25)

18. Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- a) Brak organizacji pozarządowych inspirowanych działalnością kulturalną i sportową (16)
- b) Niewykorzystany potencjał wiejskich świetlic - brak systematycznych działań (37)
- c) Nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu (20)

- d) Niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży (19)
- e) Zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych (23)
- f) Brak oferty zajęć sportowych dla osób dorosłych (29)
- g) Inne:

PRZEMOC

19. Czy w naszej gminie występuje zjawisko przemocy domowej?

TAK (29) NIE (21)

20. Które z zachowań zaliczyłby Pan/Pani, jako mające znamiona przemocy? *(można zaznaczyć kilka odpowiedzi)*

- a) groźby (34)
- b) popychanie (22)
- c) bicie (40)
- d) stała krytyka (24)
- e) ograniczanie środków na życie (16)
- f) zabieranie pieniędzy (22)
- g) krzyki, przekleństwa (36)
- h) wyśmiewanie, poniżanie (28)
- i) „ciche dni” (miesiące) (5)
- j) zmuszanie do kontaktów seksualnych (34)
- k) odbieranie ulubionych rzeczy (5)
- l) kopanie (26)
- m) kradzież (17)
- n) plotkowanie (14)
- o) wypisywanie złych rzeczy w Internecie: na Facebooku, na innych portalach społecznościowych (20)
- p) zamieszczanie bez zgody zdjęć w Internecie (18)
- q) składanie seksualnych propozycji (15)
- r) inne, jakie? Wszystkie.

21. Czy był Pan/Pani ofiarą przemocy?

TAK (2) NIE (48)

22. Czy zna Pan /Pani w naszej gminie rodzinę, w której stosowana jest przemoc domowa?

TAK (19) NIE (31)

23. Czy był Pan/Pani świadkiem przemocy domowej?

TAK (9)

NIE (41)

23a. Jeżeli Tak: to gdzie? *(można zaznaczyć kilka odpowiedzi)*

- a) w domu (5)
- b) w szkole (3)
- c) na podwórku (4)
- d) w autobusie (4)
- e) w innym miejscu (gdzie?)

23b. Jeżeli TAK, to: Jakie Pan/Pani podjął działania? *(można zaznaczyć kilka odpowiedzi)*

- a) udzieliłem/am pomocy ofierze (4)
- b) powiadomiłem/am policję (4)
- c) zgłosiłem/am do Ośrodka Pomocy Społecznej (1)
- d) nie podjąłem żadnych działań (6)
- e) inne, jakie?

Za najważniejsze problemy społeczne dotyczące Gminę Gmina Pruchnik mieszkańcy uznali:

- wśród osób niepełnosprawnych:
 - 1. Utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. do rehabilitacji) – 44%;
 - 2. Utrudniony dostęp do budynków użyteczności publicznej – 44%;
 - 3. Brak zorganizowanych form spędzania czasu – 40%.
- wśród dzieci i młodzieży:
 - 1. Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego – 46%;
 - 2. Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu – 42%;
 - 3. Używanie alkoholu – 38%;
- wśród rodzin:
 - 1. Nieporadność życiowa – 74%;
 - 2. Alkoholizm – 48%;
 - 3. Niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami – 44%;
 - 4. Zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych – 44%.

Główne przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych według ankietowanych to:

- 1. Uzależnienia – 62%;
 - 2. Niski poziom umiejętności wychowawczych – 60%;
 - 3. Niepełna rodzina – 40%.
- wśród osób starszych:

1. Choroby – 78%;
2. Izolacja społeczna (samotność) – 38%;
3. Utrudniony dostęp do placówek medycznych – 36%.

86% ankietowanych uznało, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) w gminie jest wystarczająca (wskazania tak i raczej tak), 10% osób badanych uważa, że oferta pomocy jest niewystarczająca (wskazania nie i raczej nie), 4% wskazało na odpowiedź „trudno powiedzieć”. Respondenci wskazywali również na potrzeby osób starszych w środowisku lokalnym. Najczęściej wymieniano:

1. Doradztwo i załatwianie spraw urzędowych – 50%;
 2. Usługi opiekuńcze – pielęgnacyjne – 46%;
 3. Wsparcie emocjonalne – 46%.
- w obszarze opieki zdrowotnej:
 1. Mała liczba lekarzy specjalistów – 96%;
 2. Długie oczekiwania w kolejce – 92%;
 3. Długi okres oczekiwania na usługi medyczne – 72%.
 - w obszarze edukacji:

40% badanych oceniło dobrze, a 22% bardzo dobrze infrastrukturę edukacyjną w gminie. 28% odpowiedziało, że ilość żłobków/przedszkoli/szkół jest wystarczająca, natomiast 40% uznało ilość placówek za niewystarczającą. Według 36% ankietowanych oferta edukacyjna jest przystosowana do osób niepełnosprawnych, natomiast 14% uważa, że oferta jest niedostosowana, 50% ankietowanych nie posiadało wiedzy na ten temat. Za najważniejsze problemy społeczne w obszarze edukacji ankietowani mieszkańcy uznali:

 1. Niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne – 58%;
 2. Brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki – 54%;
 3. Brak żłobków – 54%;
 - w obszarze sportu i kultury:

Liczba obiektów sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy jest wystarczająca według 62% respondentów, a 20% uważa, że jest niewystarczająca. 80% ankietowanych potwierdza, że w gminie są organizowane imprezy/wydarzenia o charakterze kulturalnym, 6% badanych uważa, że nie są organizowane tego typu imprezy. Jednocześnie 44% badanych uznało, że liczba obiektów obsługujących

imprezy/wydarzenia jest wystarczająca, a 26% osób uważa, że jest niewystarczająca. Jeśli chodzi o działalność organizacji pozarządowych (stowarzyszenia, fundacje) angażujących się społecznie, 34% ankietowanych potwierdziło działalność organizacji pozarządowych, 50% respondentów nie posiadało wiedzy w tym zakresie. Główne problemy wskazane przez mieszkańców w ankiecie to:

1. Niewykorzystany potencjał wiejskich świetlic - brak systematycznych działań – 74%;
 2. Brak oferty zajęć sportowych dla osób dorosłych – 58%;
 3. Zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych – 46%.
- Na pytania dotyczące zjawiska przemocy ankietowani odpowiadali następująco. 58% spośród respondentów uważa, że w gminie występuje zjawisko przemocy domowej, jednocześnie 4% badanych było ofiarą przemocy. 38% ankietowanych zna w gminie rodzinę, w której stosowana jest przemoc domowa, a 18% było świadkiem przemocy domowej.

Ankietowani zostali poproszeni o zaznaczenie zachowania, które zaliczyliby jako mające znamiona przemocy. Spośród podanych najczęściej wybierano:

1. bicie 80%;
2. krzyki, przekleństwa – 72%;
3. groźby – 68%
4. zmuszanie do kontaktów seksualnych – 68%;
5. wyśmiewanie, poniżanie – 56%.

Osoby, które były świadkami przemocy domowej zostały poproszone o wskazanie gdzie przemoc miała miejsce oraz o działania jakie dane osoby podjęły. Najczęściej ankietowani wskazywali na następujące miejsca zaobserwowania przemocy:

1. w domu – 50%;
2. na podwórku – 40%;
3. w autobusie – 40%.

Działania, które ankietowani najczęściej podejmowali w związku z zaobserwowaniem przemocy to:

1. nie podjąłem żadnych działań – 46,2%;
2. udzieliłem/am pomocy ofierze – 30,8%;
3. powiadomiłem/am policję – 30,8%.

Kolejną częścią ankiety były wymienione poniżej zadania, służące rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie Gminy. Ankietowani zostali poproszeni o ocenę używając skali od 1 do 10, na ile ważne są poszczególne zadania przez wpisanie jednej cyfry ze skali w kolumnie po prawej stronie za każdym zdaniem. Po uśrednieniu wyników, oceny respondentów przedstawiają się następująco:

1.	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów	7,8
2.	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych	6,9
3.	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	6,8
4.	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych	6,7
5.	Szersza oferta pożytecznego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	6,7
6.	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	6,7
7.	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy	6,3
8.	Wykorzystanie budynków gminy na nowe inwestycje społeczne	6,3
9.	Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej	6,2
10.	Zwiększenie ilości imprez sportowych i kulturalnych	6,2
11.	Organizowanie kursów i szkoleń dla osób poszukujących pracy	6,0
12.	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli	6,0
13.	Pozyskiwanie środków unijnych na kwestie społeczne	6,0
14.	Działania na rzecz aktywizacji społeczności gminy / wsi	6,0
15.	Utworzenie punktu pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych	5,9
16.	Zwiększenie ofert instytucji wspierających rodzinę	5,8
17.	Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy dla osób bezrobotnych	5,7
18.	Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	5,6
19.	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin	5,6
20.	Utworzenie Dziennego Domu Pomocy Społecznej	5,5
21.	Założenie grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych	5,4
22.	Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych	5,3

23.	Mieszkania chronione, lokale socjalne	5,2
24.	Edukacja rodzin	5,2
25.	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	4,9
26.	Założenie wolontariatu	4,8
27.	Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy	4,1

Powyższa tabela ilustruje, jak wysoki priorytet przyznali ankietowani konkretnym zadaniom, mającym na celu rozwiązanie różnych problemów społecznych (skala od 1 do 10, ocena średnia grupy). Najwyższe oceny uzyskały:

- 1) Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów – 7,8;
- 2) Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych – 6,9;
- 3) Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach – 6,8.

Za zadania o najniższym priorytecie zostały uznane:

- 1) Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy – 4,1;
- 2) Założenie wolontariatu – 4,8;
- 3) Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej – 4,9.

Jeśli według Pana/Pani pominęliśmy w ankiecie jakiś ważny problem, to proszę go opisać w tym miejscu (poniżej przedstawione są problemy, wskazane przez ankietowanych):

- Integracja międzyludzka lokalnego społeczeństwa. Wiele osób odgradza się od społeczeństwa, być może sądząc, że nie mają zbyt wiele do zaoferowania – co oczywiście nie jest prawdą. Każdy człowiek posiada własną historię i bogactwo cech i umiejętności, którymi może się podzielić z innymi. Warto byłoby zastanowić się nad organizacją zajęć dla każdej chętnej osoby, by w ten sposób umożliwić ludziom wzajemną integrację. Rozumiem, że czasy się bardzo zmieniły. Dzisiaj sąsiedzi dość często odgradzają się murem; zarówno młodzież, jak i dorośli nagminnie korzystają z udogodnień współczesnej techniki (smartfony) prowadząc życie wirtualne, zapominając o tym życiu realnym, które im ucieka pomiędzy zrobieniem zdjęcia tego, co zamierzają zjeść a zalajkowaniem postu umieszczonego przez kogoś znajomego dwie minuty temu. Problem jest bardzo szeroki i uważam, że tylko

organizacja zajęć z różnych dziedzin życia (konieczność wyodrębnienia danych kategorii) może pomóc w organizacji czasu, nabyciu nowych umiejętności czy wreszcie pomoże w kontakcie z drugim człowiekiem, co jest niezmiernie ważne z punktu widzenia jednostki i całego społeczeństwa lokalnego.

- Nadwaga i otyłość społeczności lokalnej!
- Brak równego rozprowadzenia środków pomiędzy miejscowościami.

Jeśli według Pana/Pani warto podjąć inne zadania, inicjatywy na rzecz integracji społecznej mieszkańców, które nie zostały wcześniej wymienione w ankiecie, to proszę wymienić poniżej (poniżej przedstawione są propozycje, wskazane przez ankietowanych):

- Brak kąpieliska w Pruchniku.
- Rozwiązań jest zapewne tyle ile osób chętnych, by coś w tym zakresie zrobić. Uważam, że organizacja zajęć dla każdej chętnej osoby byłoby czymś wskazanym. Umożliwiłoby to wzajemną integrację międzyludzką a być może i międzypokoleniową. Myślę o zajęciach sportowych - meczach ping ponga, meczach piłki nożnej i ręcznej, zajęciach haftowania, malowania; spotkaniach „o życiu” w grupach anonimowych, gdzie ludzie w kręgach spotykają się i dzielą się swoimi przeżyciami, uwagami i wszystkimi innymi tematami, które uważają za istotne (coś w rodzaju zajęć terapeutycznych, tylko pozwalających na „wygadanie się” - co jest istotne, bo każdy z nas chciałby coś powiedzieć i zasługuje na uwagę). Dalej - akcje międzypokoleniowe - malowanie pisanek, bombek na choinkę, robienie stroików; degustacje potraw połączone z wymianą receptur i uwag na temat gotowania; zajęcia aktywizujące - siłownia, zajęcia aerobiku, zumbi :)
- Z uwagi na nasilające się przypadki nadwagi i otyłości (również u dzieci i młodzieży) wskazane byłoby uświadomienie wszystkich grup społecznych o zagrożeniach zdrowotnych wynikających z tych dwóch zagrożeń i sposobie zaradzenia temu stanowi rzeczy, co wpłynie na korzyści indywidualne i społeczne.

6.3 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- atrakcyjne położenie geograficzne, - korzystne warunki przyrodnicze,	- niewystarczająca infrastruktura społeczna, - problemy z dostępem do lekarzy

- warunki sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji, - poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy, - kontynuowanie lokalnych tradycji. edukacja, kultura, sport: - wysoki poziom edukacji, - wysokie kwalifikacje kadry pedagogicznej, - funkcjonowanie Centrum Kultury, Sportu i Turystyki. pomoc społeczna: - profesjonalna kadra, - dobre rozpoznanie potrzeb środowiska lokalnego, - wysoka jakość usług, - spadek liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia OPS, - Funkcjonowanie Środowiskowego Domu samopomocy, - Funkcjonowanie Dziennego Domu „Senior Wigor”. organizacje społeczne: - działalność OSP.	- specjalistów, - rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego, starzenie się społeczności lokalnej, - bariery architektoniczne utrudniające funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami. edukacja, kultura, sport: - ograniczona oferta dla starszej aktywnej młodzieży, - niewystarczająca oferta wydarzeń kulturalnych dla młodych osób, - słabo rozwinięta baza turystyczna, - mała liczba gospodarstw agroturystycznych. pomoc społeczna: - starzenie się społeczeństwa i pojawiające się problemy związane z koniecznością zapewnienia wsparcia seniorom, nowe zadania wymagające zabezpieczenia znacznych środków finansowych, - narastające postawy roszczeniowe wobec gminy lub OPS. organizacje społeczne: - niski poziom aktywności mieszkańców gminy, w tym zwłaszcza ludzi młodych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, - rozwój społeczeństwa obywatelskiego, - wsparcie socjalne osób starszych, - programy zdrowotne dla seniorów pozwalające na utrzymanie sprawności intelektualnej i fizycznej, - rozwój nowoczesnych technologii, łatwość dostępu do informacji i usprawnienie kontaktów, - wzmożony ruch turystyczny i rozwój agroturystyki.	- słaba komunikacja wewnątrz gminy i z otoczeniem, - bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów, - brak zabezpieczenia społecznego na wypadek choroby, starości, - wyuczona bezradność, roszczeniowość postaw, - ubożenie społeczeństwa, - starzenie się społeczeństwa, - rosnąca liczba osób niepełnosprawnych, - obniżanie wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej oraz wysoki poziom przyzwolenia społecznego do picia w środowisku rodzinnym i rówieśniczym.

IV PLANOWANIE DZIAŁAŃ

1. Misja i wizja Gminy Pruchnik

Misja

Gmina Pruchnik zapewnia równe szanse rozwoju swoim mieszkańcom, przeciwdziała marginalizacji najsłabszych grup społecznych przy wykorzystaniu aktywności i współpracy organizacji, instytucji i całej społeczności lokalnej.

Wizja rozwoju społecznego Gminy Pruchnik:

Gmina bezpieczna, przyjazna środowisku, otwarta na potrzeby społeczności lokalnej.

Kluczowym zadaniem władz Gminy Pruchnik jest zapewnienie wysokiego poziomu życia swoim mieszkańcom, a więc stworzenie możliwości i warunków do rozwoju we wszystkich dziedzinach życia. Na szczególną uwagę zasługują osoby, które z takich czy innych przyczyn samodzielnie nie są w stanie włączyć się w szereg przemian podnoszących warunki życiowe społeczności lokalnej. Specjalistyczne wsparcie tych osób stworzy im szansę do rozwoju, a co za tym idzie przełoży się na spadek patologii społecznych w gminie. Zakres zadań związanych ze sferą społeczną oddziałującą na standard życia mieszkańców jest bardzo szeroki. Wizja rozwoju Gminy zostanie zrealizowana poprzez działania z zakresu: sportu, rekreacji, turystyki, edukacji, kultury, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

2. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Analiza szerokiego spektrum programów rozwoju, których wdrażanie będzie w perspektywie co najmniej najbliższych 10 lat oddziaływać na sytuację w Gminie Pruchnik, pozwala prognozować, że w tym okresie, pomoc społeczna stanowić będzie fundamentalny element w polityce zarówno państwa polskiego, jak i samorządu lokalnego. Będzie to efekt między innymi wprowadzenia w życie programu „Europa 2020”, w którym wiele uwagi poświęcono poprawie sytuacji w sferze społecznej.

Gmina Pruchnik, podobnie jak inne samorządy w Polsce, stanie wkrótce przed koniecznością zmierzenia się z nowymi problemami wynikającymi zarówno z uwarunkowań lokalnych, jak wpływu zewnętrznej sytuacji społeczno-polityczno-gospodarczej. Wśród czynników zewnętrznych mających istotny wpływ na sytuację społeczną w Gminie warto wymienić te, które wynikają z niekorzystnych perspektyw demograficznych – starzenie się społeczeństwa, migracji – zwłaszcza ludzi młodych, napływu imigrantów, niekorzystnych zmian w obszarze

podstawowych wartości rodzinnych skutkujących rozpadem rodzin, w tym rodzin wielopokoleniowych, oraz innych nieznanych jeszcze dzisiaj zagrożeń.

Mając na względzie oddziaływania i problemy globalne, lokalna polityka społeczna w Gminie Pruchnik musi uwzględniać narastający problem starzenia się społeczeństwa, zmiany systemu wartości, zmiany w strukturze rodziny, czy też powiększające się obszary zagrożeń funkcjonowania jednostki i rodziny. Można więc przyjąć, że pomoc społeczna będzie podlegać dużym przemianom zarówno w układzie instytucjonalnym, jak i zadaniowym. Rozwój sytuacji społecznej na terenie Gminy będzie ściśle związany z rozwojem ekonomicznym – społecznym społeczności lokalnej. Uwzględniając przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej w Gminie Pruchnik oraz skalę i znaczenie społeczne ujawniających problemów określono cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań, które uwzględniają zagrożenia i problemy wynikające z sytuacji zewnętrznej, ale przede wszystkim biorą pod uwagę uwarunkowania lokalne.

Uwzględniając dostępne opracowania analityczne, wyniki ankiet, oraz przeprowadzoną diagnozę lokalnej sytuacji w sferze społecznej sformułowano prognozę przewidywanego rozwoju sytuacji w sferze społecznej.

W układzie celów strategicznych przedstawia się ona następująco:

- **Organizacja kompleksowych działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu wynikającemu z bezrobocia, ubóstwa, bezdomności i uzależnień.**

prognozuje się:

- potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy, postępującą dezaktualizację kwalifikacji osób długotrwale bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo;
- dalsze rozwarstwienie materialne społeczeństwa;
- utrzymywanie się niedoboru pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin, rozproszenie i niewystarczający poziom integracji działań pomocowych świadczonych osobom dotkniętym przemocą, utrzymywanie się niewystarczającego poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom, utrzymywanie się zapotrzebowania na usługi edukacyjne dotyczące problemu przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- wystąpienie skutków związanych z epidemią COVID-19: wzrost liczby osób uzależnionych, wzrost bezrobocia, a co za tym idzie wzrost liczby osób doświadczających problemu ubóstwa;

- **Zintegrowany system wspierania rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.**

prognozuje się:

- zwiększoną dzietność rodzin spowodowaną programem Rodzina 500+;
- zwiększającą się liczbę rodzin niepełnych, wymagających wsparcia alimentacyjnego;
- niewystarczający w stosunku do narastających potrzeb poziom funkcjonowania systemu pieczy zastępczej;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie nieodpłatnych usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe w stosunku do rodzin;
- występowanie zjawiska niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w wychowaniu dzieci;
- działania profilaktyczne dotyczące skutków obniżania wieku inicjacji seksualnej oraz spożywania alkoholu i narkotyków;
- wystąpienie skutków związanych z epidemią COVID-19: problemy, zaburzenia i choroby psychiczne związane z lękiem oraz ograniczeniem kontaktów społecznych; problemy z przyswajaniem wiedzy, obniżenie poziomu wiedzy wśród dzieci i młodzieży związane z brakiem możliwości nauki stacjonarnej, wzrost zaburzeń koncentracji, uwagi, wzrost liczby osób uzależnionych w tym od Internetu; wzrost problemów uzależnień, wzrost problemów związanych z występowaniem różnych form przemocy w rodzinie;

- **Organizacja działań zmierzających do poprawy jakości życia i funkcjonowania w społeczeństwie seniorów i osób niepełnosprawnych.**

prognozuje się:

- niewystarczająca jakość życia osób z niepełnosprawnością, występowanie sytuacji niepełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, występowanie stanu niewystarczającej integracji społecznej osób z niepełnosprawnością;
- występowanie istotnego odsetka osób bezrobotnych, dla których niepełnosprawność jest dodatkowym ograniczeniem w dostępie do zatrudnienia;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- utrzymywanie się potrzeb pomocy względem osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin;
- występowanie izolacji i wykluczenia z życia społecznego osób starszych;

- pogłębiające się ubóstwo osób starszych;
- wzrastające potrzeby w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób starszych, zwłaszcza samotnie gospodarujących;
- wystąpienie skutków związanych z epidemią COVID-19: problemy, zaburzenia i choroby psychiczne związane z lękiem oraz ograniczeniem kontaktów społecznych, wzrost wykluczenia osób starszych i niepełnosprawnych związany z izolacją społeczną;

- **Rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmocnienie potencjału pracowniczego służb społecznych.**

prognozuje się:

- utrzymywanie się zapotrzebowania na nowe lub unowocześnione usługi świadczone przez przygotowane do tego podmioty sektora pozarządowego osobom oraz rodzinom;
- występowanie potrzeb wymagających rozwiązań innowacyjnych dla obszaru polityki społecznej;
- tworzenie szerokich partnerstw lokalnych w celu rozwiązywania problemów społecznych;
- wzrost aktywności społecznej mieszkańców;
- utrzymywanie się rozproszenia inicjatyw i działań prowadzonych przez instytucje publiczne i prywatne;
- wystąpienie skutków związanych z epidemią COVID-19: obniżenie poziomu aktywności społecznej związane z ograniczeniem kontaktów społecznych;

Przedstawione powyżej prognozy pozwalają zdefiniować system działań czyli strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki różnorodnych zagrożeń wynikających zarówno z uwarunkowań zewnętrznych, naturalnych zjawisk biologicznych (np. niepełnosprawności), problemów cywilizacyjnych, jak i niedoskonałości lokalnego systemu polityki społecznej. Proponowana strategia będzie obejmować osiągnięcie celów nastawionych na eliminację zagrożeń oraz poprawę sytuacji, która w czasie opracowywania Strategii została zidentyfikowana jako niekorzystna.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie Gminy Pruchnik, poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikację rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą

mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu problemów dotyczących społeczność lokalną. Wdrożenie strategii spowoduje:

- poprawę bezpieczeństwa socjalnego obywateli oraz poprawę warunków ich życia,
- wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
- poprawę stanu zdrowia i sprawności fizycznej, w tym szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych,
- poprawę jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych,
- zapewnienie dostępu do usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania, bez konieczności kierowania mieszkańców do DPS,
- wzmocnienie pozycji rodziny w społeczności lokalnej,
- zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie,
- zmniejszenie rozmiaru problemu uzależnień w gminie,
- stworzenie dogodnych warunków rozwoju dzieci i młodzieży.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie Gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

3. Cele i harmonogram realizacji

Celem strategii są działania długookresowe i długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, system edukacji, aktywność obywatelską, poprawę sytuacji materialnej, co przekłada się na działania na rzecz poprawy zatrudnienia oraz budowania lokalnego rynku pracy. Kompleksowa pomoc osobom z problemami społecznymi powinna opierać się ponadto na profilaktyce, systematycznym monitorowaniu sytuacji społecznej i wczesnym reagowaniu na dostrzegane deficyty.

Szczegółowa diagnoza i analiza sytuacji społecznej Gminy Pruchnik połączona z badaniami ankietowymi, pozwoliła wyodrębnić następujące cele strategiczne:

- 1. Organizacja kompleksowych działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu wynikającemu z bezrobocia, ubóstwa, bezdomności i uzależnień.**
- 2. Zintegrowany system wspierania rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.**
- 3. Organizacja działań zmierzających do poprawy jakości życia i funkcjonowania w społeczeństwie seniorów i osób niepełnosprawnych.**

4. Rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmocnienie potencjału pracowniczego służb społecznych.

Następnie w ramach poszczególnych celów strategicznych wyodrębniono cele operacyjne i kierunki działań.

[illegible]

		spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe, inne.													
		Utworzenie przy Radzie Gminy - Rady ds. Przedsiębiorczości	JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych, spółdzielni socjalnych.	JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne			x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Rozwijanie gminnego modelu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności	Systematyczne monitorowanie problemu bezdomności i zabezpieczanie pomocy doraźnej osobom bezdomnym.	OPS, JST, GKRPA, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia, pomocy socjalnej, psychologicznej, reintegracji społecznej i zawodowej, w szczególności przy wykorzystaniu indywidualnych planów wychodzenia	OPS, JST, GKRPA, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

		z bezdomności.													
	Rozbudowa i wzmacnianie systemu przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień	Rozwijanie systemu pomocy rodzinom z problemem uzależnienia oraz dotkniętych przemocą poprzez kompleksowość i interdyscyplinarność podejmowanych działań.	OPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO, Sąd, Prokuratura, służba zdrowia	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Podjęcie działań w zakresie edukacji i promowania zdrowego – trzeźwego stylu życia. Promocja życia bez alkoholu, narkotyków i innych substancji uzależniających.	OPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO, KS, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Prowadzenie działań profilaktycznych, skierowanych do dzieci, młodzieży i rodziców mających zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczających alternatywnych form spędzania wolnego czasu.	OPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO, CKSiT, KS	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających	OPS, JST, GKRPA, ZI, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

		sytuacje kryzysowe													
		Podjęmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin.	OPS, JST, GKRPA, ZI, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Zintegrowany system wspierania rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych	Wspieranie rodzin w zakresie zabezpieczenia potrzeb bytowych.	OPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji wychowawczych rodziców i opiekunów poprzez działania edukacyjne (organizacja warsztatów, szkoleń).	OPS, NGO, Oświata, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Wsparcie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pomoc rodziny wspierającej.	OPS, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z	NGO, Oświata, Poradnia Psychologiczno	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

		zaburzeniami zachowania. Organizacja zajęć z wczesnego wspomagania rozwoju.	- Pedagogiczna												
		Zapewnienie dostępności do opieki przedszkolnej i żłobka.	NGO, Oświata, JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Tworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży	Zapewnienie odpowiedniej pomocy socjalnej (ubranie, wyżywienie, wyprawka szkolna itp.) dzieciom z rodzin ubogich.	OPS, NGO, Oświata, JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Zapewnienie pomocy psychologicznej, korekcyjno – kompensacyjnej dzieciom przejawiającym trudności w nauce.	OPS, NGO, Oświata, JST, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Prowadzenie prac z uczniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, przygotowanie do konkursów, olimpiad	NGO, Oświata	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Rozwijanie bazy edukacyjnej, służącej realizowaniu	Oświata, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

		zainteresowań oraz zagospodarowaniu czasu wolnego dzieciom i młodzieży.													
	Popularyzacja aktywnego wypoczynku przez uprawianie sportu i rekreację	Organizacja zawodów sportowych	Oświata, JST, NGO, KS, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych	Oświata, JST, NGO, KS, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców gminy	Oświata, JST, NGO, KS, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Organizacja kampanii promujących aktywny styl życia	Oświata, JST, NGO, KS, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Zapewnienie pomocy rodzinom z dysfunkcjami w przezwyciężaniu trudności	Realizacja działań służących podnoszeniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców wykazujących braki w tym zakresie.	OPS, NGO, Oświata, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Intensyfikacja pracy socjalnej.	OPS	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

		Podejmowanie działań zmierzających do powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	OPS, NGO, Policja	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Wykorzystanie instytucji asystentów rodziny do pracy nad przywróceniem prawidłowego funkcjonowania rodziny.	OPS	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Rozwijanie interdyscyplinarności w działaniach podejmowanych na rzecz wsparcia rodzin.	OPS, NGO, Oświata, JST, GKRPA, Policja	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego	Organizacja konkursów o tematyce kulturalnej dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców gminy	NGO, Oświata, JST, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Rozwijanie wśród mieszkańców gminy, w tym szczególnie dzieci i młodzieży, różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów	NGO, Oświata, JST, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

		(Warsztaty taneczne, muzyczne, wokalne, plastyczne, teatralne, fotograficzne, dziennikarskie i inne), kół zainteresowań.													
		Organizacja konkursów o tematyce regionalnej, prezentacja twórców ludowych.	NGO, Oświata, JST, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne			x	x	x	x	x	x	x	x	x
Organizacja działań zmierzających do poprawy jakości życia i funkcjonowania w społeczeństwie seniorów i osób niepełnosprawnych	Rozwijanie usług społecznych na rzecz osób starszych	Zapewnienie odpowiedniej do potrzeb ilości i jakości usług opiekuńczych.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Zapewnienie osobom starszym potrzebującym całodobowej instytucjonalnej pomocy i miejsc w domach pomocy społecznej.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Umożliwienie osobom starszym zamieszkania w mieszkaniach wspomaganych.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne									x	x	
		Utworzenie domu dziennego pobytu dla osób starszych.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne									x	x	

		Współpraca z zakładami opieki zdrowotnej i szerzenie potrzeby zwiększenia opieki geriatrycznej.	OPS, JST, NGO Służba zdrowia	Środki własne i zewnętrzne					X	X	X	X	X	X
		Organizacja i wspieranie działalności wolontariatu na rzecz osób starszych	OPS, JST, NGO, oświata, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne				X	X	X	X	X	X	X
	Tworzenie oferty edukacyjnej skierowanej do osób starszych	Opracowywanie i realizacja programów promujących zdrowie wśród seniorów i aktywne spędzanie wolnego czasu.	JST, NGO Służba zdrowia, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne		X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Opracowywanie i realizacja programów edukacyjnych przeciwdziałających wykluczeniu osób starszych w szczególności e-wykluczeniu.	JST, NGO, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne				X	X	X	X	X	X	X
		Wspieranie działalności edukacyjnej dla seniorów.	JST, NGO, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne			X	X	X	X	X	X	X	X
	Wspieranie aktywności społecznej	Wspieranie działalności klubu seniora.	JST, NGO, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne				X	X	X	X	X	X	X

	promującej integrację wewnątrz i między pokoleniową	Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych.	JST, NGO, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Opracowywanie i realizacja programów promujących integrację międzypokoleniową.	JST, NGO, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne				x	x	x	x	x	x	x	x
	Działania na rzecz partycypacji społecznej osób starszych	Budowanie pozytywnego wizerunku starości.	JST, NGO, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Promowanie uczestnictwa osób starszych w organizacjach pozarządowych	OPS, JST, NGO, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Realizacja działań w dziedzinie promocji zdrowia	Prowadzenie kampanii edukacyjnych promujących zdrowy styl życia.	OPS, NGO, oświata, służba zdrowia	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Opracowywanie i wdrażanie programów profilaktycznych, zdrowotnych przeciwdziałających niepełnosprawności.	NGO, służba zdrowia	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych	Organizacja rehabilitacji	służba zdrowia, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

	ch do usług społecznych, w tym opieki i rehabilitacji	Wspieranie funkcjonowania i tworzenia środowiskowych form pomocy osobom niepełnosprawnym.	OPS, JST, NGO, PCPR, służba zdrowia	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Integracja ze środowiskiem osób niepełnosprawnych	Wspieranie działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i zatrudnianie osób niepełnosprawnych.	PUP, NGO	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Umożliwienie osobom niepełnosprawnym aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej.	JST, NGO, KS, CKSiT	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów osób niepełnosprawnych	OPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do edukacji poprzez realizację kształcenia integracyjnego i specjalnego.	JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

		Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym.	JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Wspieranie funkcjonowania mieszkalnictwa wspomaganego dla osób niepełnosprawnych.	OPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne									x	x
Rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmocnienie potencjału pracowniczego służb społecznych	Wspieranie działalności grup obywatelskich i organizacji pozarządowych	Wsparcie organizacji pozarządowych w tym doradztwo prawne, finansowe i lokalowe oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe	NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Zlecanie organizacjom pozarządowym	OPS, JST	Środki własne i zewnętrzne			x	x	x	x	x	x	x	x

	realizacji zadań publicznych.														
	Zwiększenie koordynacji współdziałania z organizacjami pozarządowymi.	OPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Popularyzacja interdyscyplinarnego modelu pracy.	OPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	Umożliwianie pracownikom instytucji pomocy społecznej możliwości podnoszenia kwalifikacji i superwizji.	OPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Odpowiedzialne za realizację powyższych celów i zadań są wszystkie instytucje i organizacje działające w Gminie Pruchnik w obszarze polityki społecznej.

4. Ramy finansowe strategii

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Nie stanowią one jedynie części składowej budżetu Gminy, ale także dotacje ze źródeł zewnętrznych, pozyskiwanych samodzielnie przez realizatorów. Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej Strategii będą:

- budżet Gminy Pruchnik,
- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
- inne środki.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Pruchnik przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2019-2020 opracowaną na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2019 i 2020 przy uwzględnieniu ryzyka finansowego - zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja.

Dla przygotowania niniejszej projekcji, w modułach przyjęto założenia wynikające z prognoz: demograficznej, wydatków na pomoc społeczną, zmiany przepisów w zakresie pomocy społecznej oraz realizacji inwestycji w zakresie polityki społecznej w gminie.

W prognozie na lata 2021-2030 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych własnych OPS w Pruchniku i Banku Danych Lokalnych GUS.

Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej
1	2021	
2	2022	
3	2023	
4	2024	
5	2025	
6	2026	
7	2027	

8	2028	
9	2029	
10	2030	

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Pruchnik przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków na politykę edukacyjną, kulturalną i wsparcie działalności organizacji pozarządowych w latach 2019-2020 opracowaną na podstawie oceny wydatków za rok 2019 i 2020 przy uwzględnieniu ryzyka finansowego - zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja.

Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki edukacyjnej	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki kulturalnej	Prognoza wydatków finansowych w zakresie wsparcia organizacji pozarządowych
1	2021			
2	2022			
3	2023			
4	2024			
5	2025			
6	2026			
7	2027			
8	2028			
9	2029			
10	2030			

5. Programy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pruchnik na lata 2021–2030 będzie realizowana w obszarze pomocy społecznej w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii,
- Program współpracy Gminy Pruchnik z organizacjami pozarządowymi i podmiotami o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,

- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny.

V. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

1. System monitorowania strategii.

Monitoringiem i ewaluacją objęte będą postępy w realizacji Strategii na dwóch poziomach: poszczególnych kierunków działań oraz celów operacyjnych i strategicznych. Zarządzanie realizacją strategii należy do OPS w Pruchniku. Monitoring prowadzony będzie przez zespół oceniający powołany zarządzeniem Burmistrza Pruchnika, a w jego skład wejdą m.in. przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współpracujących w jej realizacji. Poziom osiągnięcia każdego celu operacyjnego, poszczególnych zadań i projektów będzie mierzony raz na trzy lata poczynając od 2024 roku.

Istotny element systemu monitorowania stanowić będzie sporządzanie sprawozdania z planu realizacyjnego wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nierozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przezwyciężenia.

Wskaźnikami oceny monitorowania celów strategicznych i szczegółowych Strategii będą przykładowo:

Cele operacyjne	Kierunki działań	Wskaźniki
Podejmowanie działań służących ograniczeniu skali długotrwałego bezrobocia i ubóstwa	Tworzenie i realizacja partnerskich programów przeciwdziałania ubóstwu i długotrwałemu bezrobociu.	- liczba programów dot. przeciwdziałania ubóstwu i bezrobociu - liczba osób uczestniczących w ww. programach
	Integracja i intensyfikacja działań z zakresu pomocy społecznej i instytucji rynku pracy służących aktywizacji beneficjentów	- liczba zaktywizowanych beneficjentów pomocy społecznej - liczba osób

	pomocy społecznej, np. prac społecznie użytecznych, staży zawodowych, prac interwencyjnych.	skierowanych do prac społecznie użytecznych, interwencyjnych, - liczba zorganizowanych staży zawodowych
	Prowadzenie kursów i szkoleń zawodowych dla osób dorosłych.	liczba szkoleń
	Usługi doradztwa zawodowego oraz poradnictwa psychologicznego, spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe, inne.	- liczba godzin poradnictwa zawodowego - liczba przeprowadzonych warsztatów grupowych
	Utworzenie przy Radzie Gminy-Rady ds. Przedsiębiorczości	- utworzenie Rady
	Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych, spółdzielni socjalnych.	- liczba utworzonych PES, w tym spółdzielni socjalnych
Rozwijanie gminnego modelu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności	Systematyczne monitorowanie problemu bezdomności i zabezpieczanie pomocy doraźnej osobom bezdomnym.	- liczba osób bezdomnych na terenie gminy - liczba osób bezdomnych, którym udzielono pomocy doraźnej
	Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia, pomocy socjalnej, psychologicznej, reintegracji społecznej i zawodowej, w szczególności przy wykorzystaniu indywidualnych planów wychodzenia z bezdomności.	- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie, pomoc socjalną, psychologiczną - liczba osób bezdomnych, które uczestniczyły w reintegracji społecznej i zawodowej - liczba osób które realizowały indywidualne plany wychodzenia z bezdomności
Rozbudowa i wzmacnianie systemu przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień	Rozwijanie systemu pomocy rodzinom z problemem uzależnienia oraz dotkniętych przemocą poprzez kompleksowość i interdyscyplinarność podejmowanych działań.	- liczba podjętych działań przez ZI i grupy robocze, GKRPA - liczba osób objętych pomocą
	Podjęcie działań w zakresie edukacji i promowania zdrowego – trzeźwego stylu życia. Promocja życia bez alkoholu, narkotyków i innych substancji uzależniających.	- liczba i rodzaj przeprowadzonych działań edukacyjnych - liczba osób uczestniczących w programach edukacyjnych

	Prowadzenie działań profilaktycznych, skierowanych do dzieci, młodzieży i rodziców mających zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczających alternatywnych form spędzania wolnego czasu.	- liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych - liczba uczestników biorących udział w działaniach edukacyjnych
	Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe	- liczba utworzonych grup wsparcia
	Podjmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin.	- liczba udzielonych porad - liczba osób, które korzystały z pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej
Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych	Wspieranie rodzin w zakresie zabezpieczenia potrzeb bytowych.	- liczba rodzin objętych wsparciem
	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji wychowawczych rodziców i opiekunów poprzez działania edukacyjne (organizacja warsztatów, szkoleń).	- liczba warsztatów, szkoleń - liczba uczestników
	Wsparcie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych poprzez pomoc rodziny wspierającej.	- liczba rodzin objętych wsparciem
	Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania.	- liczba funkcjonujących grup, - liczba dzieci uczestniczących w spotkaniach grup socjoterapeutycznych
	Zapewnienie dostępności do opieki przedszkolnej i żłobka.	- liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym - liczba dostępnych miejsc w przedszkolach - utworzenie żłobka
Tworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży	Zapewnienie odpowiedniej pomocy socjalnej (ubranie, wyżywienie, wyprawka szkolna itp.) dzieciom z rodzin ubogich.	- liczba dzieci z rodzin ubogich, które otrzymały wsparcie
	Zapewnienie pomocy psychologicznej, korekcyjno – kompensacyjnej dzieciom przejawiającym trudności w	- liczba dzieci objętych pomocą psychologiczną - liczba godzin zajęć korekcyjno -

	nauce.	kompensacyjnych
	Prowadzenie prac z uczniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, przygotowanie do konkursów, olimpiad	- liczba godzin zajęć pozalekcyjnych - liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych
	Rozwijanie bazy edukacyjnej, służącej realizowaniu zainteresowań oraz zagospodarowaniu czasu wolnego dzieciom i młodzieży.	- ilość i rodzaj przeprowadzonych modernizacji, zakupionych sprzętów i pomocy dydaktycznych
Popularyzacja aktywnego wypoczynku przez uprawianie sportu i rekreację	Organizacja zawodów sportowych.	- liczba zorganizowanych zawodów sportowych
	Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych	- liczba osób biorących udział w treningach
	Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych	- liczba zorganizowanych wycieczek - liczba osób uczestniczących w wycieczkach
	Organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców gminy	- liczba zorganizowanych zajęć sportowych - liczba osób uczestniczących w zajęciach sportowych
	Organizacja kampanii promujących aktywny styl życia	- liczba zorganizowanych kampanii promocyjnych
Zapewnienie pomocy rodzinom z dysfunkcjami w przezwyciężaniu trudności	Realizacja działań służących podnoszeniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców wykazujących braki w tym zakresie.	- liczba działań służących podnoszeniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych - liczba rodziców biorących udział w ww. działaniach
	Intensyfikacja pracy socjalnej.	- liczba rodzin objętych pracą socjalną
	Podejmowanie działań zmierzających do powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, które powróciły do rodziny biologicznej
	Wykorzystanie instytucji asystentów rodziny do pracy nad przywróceniem prawidłowego funkcjonowania rodziny.	- liczba asystentów udzielających wsparcia - liczba osób/rodzin korzystających z wsparcia asystenta rodziny
	Rozwijanie interdyscyplinarności w działaniach podejmowanych na rzecz wsparcia rodzin.	- liczba podejmowanych działań

Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego	Organizacja konkursów o tematyce kulturalnej dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców gminy.	- liczba zorganizowanych konkursów - liczba dzieci, młodzieży i dorosłych biorących udział w konkursach
	Rozwijanie wśród mieszkańców gminy, w tym szczególnie dzieci i młodzieży, różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów (Warsztaty taneczne, muzyczne, wokalne, plastyczne, teatralne, fotograficzne, dziennikarskie i inne), kół zainteresowań.	- liczba zorganizowanych warsztatów - liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w poszczególnych warsztatach
	Organizacja konkursów o tematyce regionalnej, prezentacja twórców ludowych.	- liczba konkursów - liczba spotkań, prezentacji twórców ludowych
Rozwijanie usług społecznych na rzecz osób starszych	Zapewnienie odpowiedniej do potrzeb ilości i jakości usług opiekuńczych.	- liczba świadczonych usług opiekuńczych - liczba beneficjentów usług opiekuńczych
	Zapewnienie osobom starszym potrzebującym całodobowej instytucjonalnej pomocy i miejsc w domach pomocy społecznej.	- ilość dostępnych miejsc w DPS
	Umożliwienie osobom starszym zamieszkania w mieszkaniach wspomaganych.	- liczba osób starszych zamieszkałych w mieszkaniach wspomaganych
	Współpraca z zakładami opieki zdrowotnej i szerzenie potrzeby zwiększenia opieki geriatrycznej.	- liczba i rodzaj podjętej współpracy w zakresie zwiększenia opieki geriatrycznej
	Organizacja i wspieranie działalności wolontariatu na rzecz osób starszych	- liczba wolontariuszy działających na rzecz osób starszych
Tworzenie oferty edukacyjnej skierowanej do osób starszych	Opracowywanie i realizacja programów promujących zdrowie wśród seniorów i aktywne spędzanie wolnego czasu.	- liczba programów - liczba osób uczestniczących w programie
	Opracowywanie i realizacja programów edukacyjnych przeciwdziałających wykluczeniu osób starszych w szczególności e-wykluczeniu.	- liczba programów edukacyjnych przeciwdziałających wykluczeniu osób starszych - liczba osób uczestniczących w programie

	Wspieranie działalności edukacyjnej dla seniorów	- liczba i rodzaj udzielonego wsparcia
Wspieranie aktywności społecznej promującej integrację wewnątrz i między pokoleniową	Wspieranie działalności klubu seniora.	- rodzaj udzielonego wsparcia, - liczba osób uczestniczących w spotkaniach Klubów Seniora
	Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych.	- liczba działań promujących aktywność kulturalną, fizyczną i rekreacyjną osób starszych
	Opracowywanie i realizacja programów promujących integrację międzypokoleniową	- liczba opracowanych programów promujących integrację międzypokoleniową
Działania na rzecz partycypacji społecznej osób starszych	Budowanie pozytywnego wizerunku starości.	- liczba przeprowadzonych kampanii dot. budowania pozytywnego wizerunku starości
	Promowanie uczestnictwa osób starszych w organizacjach pozarządowych	- liczba akcji promocyjnych - liczba osób starszych w organizacjach pozarządowych
Realizacja działań w dziedzinie promocji zdrowia	Prowadzenie kampanii edukacyjnych promujących zdrowy styl życia.	- liczba przeprowadzonych kampanii
	Opracowywanie i wdrażanie programów profilaktycznych, zdrowotnych przeciwdziałających niepełnosprawności.	- liczba programów - liczba osób uczestniczących w programie
Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do usług społecznych, w tym opieki i rehabilitacji	Organizacja rehabilitacji	- liczba osób korzystających z rehabilitacji
	Wspieranie funkcjonowania i tworzenia środowiskowych form pomocy osobom niepełnosprawnym.	- liczba działań wspierających
Integracja ze środowiskiem osób niepełnosprawnych	Wspieranie działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i zatrudnianie osób niepełnosprawnych.	- liczba działań wspierających
	Umożliwienie osobom niepełnosprawnym aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej.	- liczba działań wspierających
	Organizowanie spotkań,	- liczba zorganizowanych

	konsultacji, konferencji dotyczących problemów osób niepełnosprawnych	spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów osób niepełnosprawnych
	Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do edukacji poprzez realizację kształcenia integracyjnego i specjalnego.	- liczba osób niepełnosprawnych objętych kształceniem integracyjnym i specjalnym
	Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym.	- liczba zlikwidowanych barier
	Wspieranie funkcjonowania mieszkalnictwa wspomaganego dla osób niepełnosprawnych.	- liczba i rodzaj udzielonego wsparcia
Wspieranie działalności grup obywatelskich i organizacji pozarządowych	Wsparcie organizacji pozarządowych w tym doradztwo prawne, finansowe i lokalowe oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe	- liczba udzielonego wsparcia
	Zlecanie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych.	- liczba zleconych zadań
	Zwiększenie koordynacji współdziałania z organizacjami pozarządowymi.	- liczba wspólnych działań
	Popularyzacja interdyscyplinarnego modelu pracy.	- liczba podejmowanych działań
	Umożliwianie pracownikom instytucji pomocy społecznej możliwości podnoszenia kwalifikacji i superwizji.	- liczba pracowników uczestniczących w kursach i szkoleniach podnoszących kwalifikacje

2. Ewaluacja strategii

Ewaluacja strategii będzie to systematyczna i obiektywna ocena zaplanowania, wdrożenia i rezultatów strategii. Celem ewaluacji GSRPS jest określenie adekwatności i stopnia osiągnięcia celów, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości.

Ewaluacja stanowić będzie ocenę przedsięwzięć w kontekście ich wyniku, wpływu, oraz potrzeb, które miały zaspokajać. W tym ujęciu celem ewaluacji będzie weryfikacja osiągnięć danego przedsięwzięcia w realizacji do zaplanowanych oczekiwań oraz wykorzystanie uzyskanych w ten sposób informacji i doświadczeń przy projektowaniu i planowaniu podobnych działań w przyszłości. Rekomendacje i wnioski formułowane będą w oparciu o określone standardy i kryteria.

- osiągnięcie celów operacyjnych może być przedstawione poprzez produkty (np. dostarczenie określonej liczby szkoleń dla osób długotrwale bezrobotnych);
- realizacja celów szczegółowych/zadań może być przedstawiona poprzez rezultaty (np. osiągnięcia poprawy – w wyniku zrealizowanych szkoleń – w zakresie możliwości zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych);
- realizacja celów ogólnych/strategicznych może być przedstawiona poprzez wyniki oddziaływania strategii (np.: ograniczenia bezrobocia wśród osób wcześniej długotrwale bezrobotnych);

Ewaluacja ocenić będzie wszystkie elementy logiki interwencji strategii - zarówno dla poziomu działań, produktów, rezultatów i oddziaływań, jak i na poziomie wszystkich rodzajów celów danej interwencji.

Zasadniczym celem ewaluacji będzie stałe doskonalenie skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane w kategoriach pozytywnych efektów społecznych lub gospodarczych związanych bezpośrednio z realizacją danej strategii. Celem ewaluacji będzie przede wszystkim uzyskanie niezależnej opinii na temat rzeczywistych lub potencjalnych sukcesów strategii oraz czynników, które przyczyniły się do osiągnięcia danych rezultatów. Jednym z celów ewaluacji jest również wymiar edukacyjny, to analiza mechanizmów działania strategii, próba identyfikacji dobrych praktyk w zarządzaniu strategią i ich upowszechnienie czy też analiza popełnionych błędów celem ich uniknięcia w przyszłości.

Kryteria ewaluacji

Jednym z ważnych elementów etapu planowania ewaluacji będzie podjęcie decyzji w jaki sposób ma być dokonana ocena, jakie kryteria ewaluacji powinny być zastosowane do określonego badania. Główne kryteria ewaluacji:

- trafność
- efektywność
- skuteczność
- oddziaływanie/użyteczność
- trwałość.

Proces ewaluacji

Ewaluacja strategii jest procesem wieloetapowym, na który składa się: planowanie, projektowanie, realizacja, raportowanie, wykorzystanie wyników ewaluacji.

Planowanie ewaluacji GSRPS obejmuje następujące etapy:

- określenie celu (lub celów): zdefiniowanie problemów oraz podstawowych kryteriów ewaluacji, dzięki czemu otrzymamy odpowiedź na pytanie: po co przeprowadzamy ewaluację;
- wyznaczenie czasu badania: etapu w cyklu realizacji strategii, który będzie podlegał ewaluacji i wstępnego harmonogramu ewaluacji (rozpoczęcia, zakończenia, terminu dostarczenia raportu z ewaluacji);
- wskazanie zakresu: przedmiotowego (strategii poddanej ewaluacji lub innych obszarów interwencji czy zagadnień horyzontalnych); czasowego; terytorialnego oraz określenie zasobów potrzebnych do realizacji badania;
- wybór odbiorców: w zależności od sprecyzowania grup docelowych strategii czy innych zainteresowanych stron;
- identyfikacja dostępnych danych wyjściowych, czyli dokumentów programowych, raportów z monitoringu strategii, danych statystycznych, wyników wcześniejszych ewaluacji.

Załączniki

Ankieta - Wypracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Szanowni Mieszkańcy Gminy Pruchnik

Urząd Miasta przystąpił do wypracowania **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych**. Strategia sprecyzuje i zweryfikuje najważniejsze problemy społeczne w naszej gminie, a także określi sposoby ich rozwiązywania. Aby trafnie określić cele i zadania do realizacji potrzebna jest współpraca całej społeczności gminy. Prosimy o poważne potraktowanie ankiety i przemyślane odpowiedzi na zawarte w niej pytania. **Uwaga! Ankieta jest anonimowa!**

Metryczka (proszę wstawić X przy wybranej odpowiedzi):

Płeć: Kobieta ☐ Mężczyzna ☐

Wiek: 13 – 16 ☐ 17 – 25 ☐ 26 – 59 ☐ 60 i więcej ☐

Zawód: uczeń ☐ rolnik ☐ przedsiębiorca ☐ pracownik umysłowy ☐ pracownik fizyczny ☐ emeryt/rencista ☐ bezrobotny ☐ inny (jaki?) ☐

Wykształcenie:

podstawowe ☐ zawodowe ☐ średnie ☐ policealne ☐ wyższe ☐

1. Jak ocenia Pan/i istotność wymienionych problemów społecznych w swoim miejscu zamieszkania? Proszę wybrać jedną odpowiedź przy każdym z zagadnień.

Problemy społeczne	Bardzo poważny	Poważny	Umiarkowany	Znikomy	Nie występuje
Bezrobocie					
Ubóstwo					
Alkoholizm					
Narkomania					
Problemy mieszkaniowe					
Zanieczyszczenie środowiska					
Przestępczość					
Starzenie się społeczeństwa					
Przemoc w rodzinie					

Niepełnosprawność					
Bezdomność					

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

2. Jakie problemy społeczne osób niepełnosprawnych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- ☐ Brak akceptacji w środowisku
- ☐ Izolacja rodzinna (odrzućenie)
- ☐ Utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. do rehabilitacji)
- ☐ Brak oferty zajęć kulturalnych, edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych
- ☐ Brak zorganizowanych form spędzania czasu
- ☐ Ubóstwo i bieda
- ☐ Bezrobocie
- ☐ Utrudniony dostęp do usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych
- ☐ Utrudniony dostęp do budynków użyteczności publicznej
- ☐ Inne (jakie?)

DZIECI I MŁODZIEŻ

3. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- ☐ Brak pozytywnych wzorców i autorytetów
- ☐ Przemoc ze strony rodziców
- ☐ Przemoc rówieśnicza
- ☐ Zaniedbania wychowawcze
- ☐ Zaniedbania socjalne (niedożywienie, higiena)
- ☐ Używanie alkoholu
- ☐ Palenie papierosów
- ☐ Zażywanie narkotyków, dopalaczy
- ☐ Chuligaństwo i przestępczość
- ☐ Brak odpowiedniego miejsca na spotkania dla młodzieży,
- ☐ Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu
- ☐ Ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
- ☐ Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego
- ☐ Inne (jakie?)

RODZINY

4. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- ☐ Nieporadność życiowa
- ☐ Ubóstwo
- ☐ Bezrobocie
- ☐ Alkoholizm
- ☐ Bezradność opiekuńczo-wychowawcza
- ☐ Niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno - prawnego

- ☐ Niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami
- ☐ Zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych
- ☐ Inne (jakie?)

5. Jakiego Pana/i zdaniem są przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych?
Można wybrać kilka odpowiedzi.

- ☐ Ubóstwo
- ☐ Niski poziom umiejętności wychowawczych
- ☐ Uzależnienia
- ☐ Przemoc w rodzinie
- ☐ Wielodzietność
- ☐ Niepełnosprawność/długotrwała choroba
- ☐ Niskie dochody
- ☐ Niepełna rodzina
- ☐ Inne, jakie?.....

SENIORZY

6. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w gminie?

- a) tak b) raczej tak c) raczej nie d) nie e) trudno powiedzieć

7. Jakie problemy społeczne osób starszych uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- ☐ Izolacja społeczna (samotność)
- ☐ Izolacja rodzinna (odrzućenie)
- ☐ Niepełnosprawność
- ☐ Choroby
- ☐ Niezdolność do samoobsługi
- ☐ Brak zorganizowanych form wspólnego spędzania czasu
- ☐ Ubóstwo i bieda
- ☐ Brak akceptacji w środowisku
- ☐ Utrudniony dostęp do usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych
- ☐ Utrudniony dostęp do placówek medycznych
- ☐ Utrudniony dostęp do placówek kulturalnych
- ☐ Inne (jakie?)

8. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?
Można wybrać kilka odpowiedzi.

- ☐ Pomoc materialna
- ☐ Wykonywanie ciężkich prac domowych
- ☐ Dostarczanie gotowych obiadów do miejsca zamieszkania
- ☐ Prowadzenie aktywizacji społecznej osób starszych, w tym edukacyjnej kulturalnej, sportowej, turystycznej, rekreacyjnej
- ☐ Usługi opiekuńczo - pielęgnacyjne
- ☐ Doradztwo i załatwianie spraw urzędowych
- ☐ Wykonywanie wszystkich prac domowych
- ☐ Wsparcie emocjonalne

- ☐ Programy zdrowotne
- ☐ Pobyt seniora w domu dziennego pobytu (8-godzinny pobyt od poniedziałku do piątku w placówce zapewniającej posiłki, zajęcia, rehabilitację ruchową, opiekę pielęgniarską, miejsce do wypoczynku, towarzystwo innych seniorów)
- ☐ Możliwość uczestnictwa w klubie seniora
- ☐ Uczestnictwo w zajęciach edukacyjnych, kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych
- ☐ Inne, jakie?.....

OPIEKA ZDROWOTNA

9. Jakie problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- ☐ Długie oczekiwania w kolejce
- ☐ Długi okres oczekiwania na usługi medyczne (odległe terminy wizyt)
- ☐ Krótkie godziny przyjęć
- ☐ Mała liczba lekarzy specjalistów
- ☐ Ograniczona liczba wizyt domowych lekarza u osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych
- ☐ Inne (jakie?)

EDUKACJA

10. Jak ocenia Pan/i infrastrukturę edukacyjną w gminie?

- a) bardzo dobrze b) dobrze c) ani dobrze, ani źle d) źle

11. Czy ilość żłobków/przedszkoli/szkół w gminie jest wystarczająca?

- a) tak b) nie c) nie wiem

12. Czy oferta edukacyjna jest przystosowana do osób niepełnosprawnych?

- a) tak b) nie c) nie wiem

13. Jakie problemy społeczne w obszarze edukacji uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- ☐ Niedostateczny dostęp do placówek wychowania przedszkolnego
- ☐ Brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki
- ☐ Niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne
- ☐ Brak żłobków
- ☐ Brak stołówek szkolnych
- ☐ Niedostateczna oferta zajęć pozalekcyjnych
- ☐ Inne (jakie?)

SPORT I KULTURA

14. Czy na terenie gminy jest wystarczająca liczba obiektów rekreacyjnych i sportowych?

- a) tak b) nie c) nie wiem

15. Czy w gminie organizowane są imprezy/wydarzenia o charakterze kulturalnym?

- a) tak b) nie c) nie wiem

16. Czy w gminie jest wystarczająca liczba obiektów obsługujących imprezy/wydarzenia kulturalne?

a) tak

b) nie

c) nie wiem

17. Czy organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje, itp.) angażują się społecznie, np. udzielając pomocy potrzebującym lub organizując wydarzenia sportowe i kulturalne?

a) tak

b) nie

c) nie wiem

18. Jakie problemy społeczne w obszarze sportu i kultury uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie naszej gminy? *prosimy o zaznaczenie (X) 3 wybranych odpowiedzi*

- ☐ Brak organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową
- ☐ Niewykorzystany potencjał wiejskich świetlic - brak systematycznych działań
- ☐ Nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu
- ☐ Niewykorzystany potencjał uzdolnionej i utalentowanej młodzieży
- ☐ Zbyt mało imprez i wydarzeń środowiskowych
- ☐ Brak oferty zajęć sportowych dla osób dorosłych
- ☐ Inne (jakie?)

PRZEMOC

19. Czy w naszej gminie występuje zjawisko przemocy domowej?

TAK $\square$

NIE ☐

20. Które z zachowań zaliczyłby Pan/Pani, jako mające znamiona przemocy? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

- ☐ groźby
- ☐ popychanie
- ☐ bicie
- ☐ stała krytyka
- ☐ ograniczanie środków na życie
- ☐ zabieranie pieniędzy
- ☐ krzyki, przekleństwa
- ☐ wyśmiewanie, poniżanie
- ☐ „ciche dni” (miesiące)
- ☐ zmuszanie do kontaktów seksualnych
- ☐ odbieranie ulubionych rzeczy
- ☐ kopanie
- ☐ kradzież
- ☐ plotkowanie
- ☐ wypisywanie złych rzeczy w Internecie: na Facebooku, na innych portalach społecznościowych
- ☐ zamieszczanie bez zgody zdjęć w Internecie
- ☐ składanie seksualnych propozycji
- ☐ inne, jakie?.....

21. Czy był Pan/Pani ofiarą przemocy?

TAK $\square$ NIE ☐

22. Czy zna Pan /Pani w naszej gminie rodzinę, w której stosowana jest przemoc domowa?

TAK ☐NIE ☐

23. Czy był Pan/Pani świadkiem przemocy domowej?

TAK ☐

NIE ☐

23a. Jeżeli Tak: to gdzie? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

☐ w domu

☐ w szkole

☐ na podwórku

☐ w autobusie

☐ w innym miejscu (gdzie?).....

23b. Jeżeli TAK, to: Jakie Pan/Pani podjął działania? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

☐ udzieliłem/am pomocy ofierze

☐ powiadomiłem/am policję

☐ zgłosiłem/am do Ośrodka Pomocy Społecznej

☐ inne, jakie?.....

☐ nie podjąłem żadnych działań

PROPOZYCJE DZIAŁAŃ

24. Poniżej są wymienione zadania, służące rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie gminy. Proszę używając skali od 1 do 10 ocenić, na ile ważne są poszczególne zadania przez wpisanie jednej z cyfr ze skali w kolumnie po prawej stronie za każdym zadaniem.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7-----8-----9-----10
mało ważne bardzo ważne

1	Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy dla osób bezrobotnych	
2	Utworzenie punktu pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych	
3	Utworzenie Dziennego Domu Pomocy Społecznej	
4	Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej	
5	Mieszkania chronione, lokale socjalne	
6	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych	
7	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	
8	Założenie grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych	
9	Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	
10	Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy	
11	Założenie wolontariatu	
12	Organizowanie kursów i szkoleń dla osób poszukujących pracy	
13	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów	
14	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych	
15	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin	
16	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	
17	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli	
18	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy	
19	Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych	

20	Edukacja rodzin	
21	Pozyskiwanie środków unijnych na kwestie społeczne	
22	Wykorzystanie budynków gminy na nowe inwestycje społeczne	
23	Zwiększenie ilości imprez sportowych i kulturalnych	
24	Działania na rzecz aktywizacji społeczności gminy / wsi	
25	Zwiększenie ofert instytucji wspierających rodzinę	
26	Szersza oferta pożytecznego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	
27	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	

Jeśli według Pana/Pani pominęliśmy w ankiecie jakiś ważny problem, to proszę go opisać w tym miejscu:

.....

.....

Jeśli według Pana/Pani warto podjąć inne zadania, inicjatywy na rzecz integracji społecznej mieszkańców, które nie zostały wcześniej wymienione w ankiecie, to proszę wymienić poniżej

.....

..... **DZIĘKUJEMY!**

Wykaz skrótów

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GSRPS – Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JST – jednostka samorządu terytorialnego

KS – Klub sportowy

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – ang. *Non-Governmental Organization* – organizacja pozarządowa

NZOZ – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Spis wykresów i tabel

<i>Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.</i>	<i>11</i>
<i>Wykres 2. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.</i>	<i>12</i>
<i>Wykres 3. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.</i>	<i>12</i>
<i>Wykres 4. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.</i>	<i>12</i>
<i>Wykres 5. Przedsiębiorstwa z terenu Gminy Pruchnik (rok 2020). Podział według rodzajów działalności PKD 2007. Źródło: dane GUS https://bdl.stat.gov.pl/.....</i>	<i>15</i>
<i>Wykres 6. Liczba mieszkańców Gminy Pruchnik w latach 2018-2020. Źródło: Raport o stanie Gminy Pruchnik za 2020 r.</i>	<i>17</i>
<i>Wykres 7. Ruch naturalny ludności w Gminie Pruchnik w latach 2018-2020. Źródło: Raport o stanie Gminy Pruchnik za 2020 r.</i>	<i>17</i>
<i>Wykres 8. Migracje ludności na terenie Gminy Pruchnik w latach 2018-2020. Źródło: Raport o stanie Gminy Pruchnik za 2020 r.</i>	<i>17</i>
<i>Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.</i>	<i>46</i>
<i>Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezdomności w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.</i>	<i>46</i>
<i>Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.</i>	<i>46</i>
<i>Wykres 12. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020. Źródło: OPS w Pruchniku.</i>	<i>48</i>
<i>Wykres 13. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.</i>	<i>49</i>

Wykres 14. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.	49
Wykres 15. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.	50
Wykres 16. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu alkoholizmu w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.	51
Wykres 17. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu przemocy domowej w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.	51
Wykres 18. Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę Niebieskich Kart w latach 2018-2020. Źródło: Dane OPS w Pruchniku.	52
Wykres 19. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu trudności adaptacyjnych po opuszczeniu zakładu karnego w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.	52
Wykres 20. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu zdarzenia losowego w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.	53
Wykres 21. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu klęski żywiołowej lub ekologicznej w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.	53
Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: dane GUS https://bdl.stat.gov.pl/	16
Tabela 2. Stan ludności Gminy Pruchnik. Źródło: Raport o stanie Gminy Pruchnik za 2020 r.	16
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Pruchnik. Źródło: dane GUS https://bdl.stat.gov.pl/	18
Tabela 4. Liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół na terenie Gminy Pruchnik, w tym uczniowie niepełnosprawni. Źródło: Urząd Miejski w Pruchniku.	20
Tabela 5. Informacja dotycząca wybranych placówek oświatowych w Gminie Pruchnik w latach 2018 - 2020. Źródło: Urząd Miejski w Pruchniku.	21

<i>Tabela 6. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli, oddziałów przedszkolnych i punktów przedszkolnych na terenie Gminy Pruchnik. Źródło: Urząd Miejski w Pruchniku.....</i>	<i>31</i>
<i>Tabela 7. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia. Źródło: dane OPS w Pruchniku.....</i>	<i>34</i>
<i>Tabela 8. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną. Źródło: dane OPS w Pruchniku.</i>	<i>35</i>
<i>Tabela 9. Liczba rodzin objętych pracą socjalną ogółem w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.</i>	<i>36</i>
<i>Tabela 10. Zasiłki rodzinne w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.</i>	<i>36</i>
<i>Tabela 11. Świadczenia wychowawcze 500 + wypłacane w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.</i>	<i>36</i>
<i>Tabela 12. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego. Źródło: dane OPS w Pruchniku.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabela 13. Świadczenia przyznane w zakresie realizacji programów wieloletnich „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz „Posiłek w szkole i w domu”. Źródło: dane OPS w Pruchniku.</i>	<i>37</i>
<i>Tabela 14. Liczba odnotowanych zdarzeń na terenie Gminy Pruchnik w latach 2018-2020. Źródło: dane Komisariat Policji w Pruchniku.</i>	<i>42</i>
<i>Tabela 15. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.</i>	<i>45</i>
<i>Tabela 16. Bezrobocie w Gminie Pruchnik w latach 2018-2020. Źródło:</i>	<i>47</i>
<i>Tabela 17. Stopa bezrobocia w powiecie jarosławskim, województwie podkarpackim oraz kraju w latach 2018-2020. Źródło: GUS https://bdl.stat.gov.pl</i>	<i>47</i>
<i>Tabela 18. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane dla mieszkańców gminy Pruchnik w latach 2018-2020. Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Jarosławiu.</i>	<i>48</i>
<i>Tabela 19. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2018-2020. Źródło: dane OPS w Pruchniku.</i>	<i>50</i>

Rysunek 1. Umieszczenie gminy Pruchnik w powiecie jarosławskim w województwie podkarpackim. Źródło: <https://www.osp.org.pl> 14